

Kortlægning af implementering af Fagets videnskabsteori

INDHOLD

Kortlægning af implementering af Fagets videnskabsteori

1	Hovedresultater	5
2	Indledning	7
3	Analyse og resultater	10
3.1	To tilgange til fagligt indhold dominerer	12
3.2	Fagets videnskabsteori har oftest en redskabsorienteret toning	16
3.3	Selvstændig og integreret implementering er lige udbredt	16
3.4	Implementeringen styres typisk lokalt	16
3.5	Flertallet af kursusansvarlige har tydelige kompetencer i Fagets videnskabsteori	17
3.6	Fagets videnskabsteori udgør typisk højst 10 ECTS-point	17
3.7	Selvstændig implementering indebærer typisk skriftlig prøve og bedømmelse på 7-trins-skala	18
4	Udvalgte cases	20
4.1	Biologi på Københavns Universitet	20
4.2	Biologi på Aalborg Universitet	21
4.3	HA almen erhvervsøkonomi på Copenhagen Business School	22
4.4	Historie på Syddansk Universitet	23
4.5	Humanistisk bacheloruddannelse (historie og dansk) på Roskilde Universitet	24
4.6	Jura på Københavns Universitet	26
4.7	Kemi og teknologi på Danmarks Tekniske Universitet	27
4.8	Medicin på Aarhus Universitet	28

5	Yderligere tabeller	29
6	Bilag	34

1 Hovedresultater

Danmarks Evalueringsinstituts (EVA's) kortlægning af, hvordan Fagets videnskabsteori er implementeret på 39 bachelorudbud inden for ti fag, har følgende hovedresultater:

Stor variation i, hvordan Fagets videnskabsteori er implementeret

Overordnet set peger EVA's deskriptive kortlægning på stor variation i, hvordan man har grebet implementeringen af studieelementet Fagets videnskabsteori an, blandt de 39 kortlagte bachelorudbud. Den store variation gælder såvel det faglige indhold af studieelementet som den måde, studieelementet er integreret i det samlede studieforløb på. Dette er i tråd med kortlægningens formål om at afdekke og komme med eksempler på forskellige tilgange til at implementere Fagets videnskabsteori.

To tilgange til det faglige indhold af Fagets videnskabsteori dominerer

EVA har identificeret fire tilgange til det faglige indhold af Fagets videnskabsteori. Det drejer sig om:

1. Grundlæggende implementering: Fagets videnskabsteori er implementeret i form af læringsmål, som afspejler hensigten med Fagets videnskabsteori fra 2001, nemlig at give de studerende lejlighed til at kvalificere deres faglige specialisering ved at se den i et større, alment perspektiv.
2. Implementering med redskabsorienteret toning: Den grundlæggende implementering er suppleret af læringsmål, der har fokus på at give de studerende redskaber til deres akademiske eller professionelle virke.
3. Implementering med bredere almindeligende toning: Den grundlæggende implementering er suppleret af læringsmål, der har fokus på at give studerende et bredere fundament af almen dannelse.
4. Implementering med begge toninger: Den grundlæggende implementering er suppleret af både læringsmål med fokus på at give de studerende redskaber til deres akademiske eller professionelle virke og læringsmål med fokus på at give de studerende et bredere fundament af almen dannelse.

To af tilgangene er dominerende, nemlig grundlæggende implementering (10 udbud, svarende til 26 % af de kortlagte udbud) og implementering med redskabsorienteret toning (21 udbud, svarende til 54 % af de kortlagte udbud). De øvrige to tilgange, implementering med bredere almindeligende toning (4 udbud, svarende til 10 %) og implementering med begge toninger (4 udbud, svarende til 10 %), er mindre udbredte blandt de kortlagte udbud.

På de fleste udbud har Fagets videnskabsteori en redskabsorienteret toning

Mere end to tredjedele af de kortlagte udbud har implementeret Fagets videnskabsteori med en redskabsorienteret toning. Toningen gør sig gældende for i alt 25 udbud og kan optræde alene (21 udbud) eller i kombination med den bredere almindeligende toning (4 udbud). Udbredelsen af den redskabsorienterede toning kan formentligt forklares med, at udbuddene på denne måde arbejder med

at tydeliggøre over for de studerende, hvordan Fagets videnskabsteori kan anvendes i forhold til uddannelsens andre faglige elementer.

Selvstændig og integreret implementering af Fagets videnskabsteori er lige udbredt

Næsten lige mange af de kortlagte udbud vælger at implementere Fagets videnskabsteori som hhv. et selvstændigt studieelement i form af kurser eller projektarbejde, hvor læringsmålene alene vedrører Fagets videnskabsteori (19 udbud), og et integreret studieelement i form af kurser eller projektarbejde, der rummer læringsmål ud over Fagets videnskabsteori (20 udbud).

Implementeringen af Fagets videnskabsteori styres typisk lokalt

For langt de fleste kortlagte udbud er den konkrete model for implementeringen af Fagets videnskabssteori blevet besluttet udelukkende på uddannelsesniveau, dvs. i studienævnets regi. Dette gælder for 31 ud af de 39 kortlagte bachelorudbud. På otte udbud er styringen af studieelementet dog en anden. Her er beslutningen om implementeringen foretaget mere centralt på uddannelsesinstitutionen, fx i form af en kombineret styring, hvor man på fakultetsniveau delvist sætter rammer for implementeringen.

Flertallet af de kursusansvarlige har tydelige kompetencer i Fagets videnskabsteori

Flertallet af de kursusansvarlige og mange af underviserne på de kortlagte uddannelser har Fagets videnskabsteori som en tydelig kompetence: Størstedelen har videnskabsteori inden for deres samlede forskningsfelt, og nogle få har en uddannelsesbaggrund inden for filosofi eller lignende, men underviser uden for det humanistiske hovedområde.

Fagets videnskabsteori udgør typisk højst 10 ECTS-point

Fagets videnskabsteori er på de fleste kortlagte udbud (26 udbud) implementeret i kurser, projektarbejde mv., som højst udgør 10 ECTS-point. For cirka to tredjedele af de udbud, hvor Fagets videnskabsteori udgøres af kurser, projektarbejde mv., der højst har et omfang på 10 ECTS-point, er studieelementet implementeret selvstændigt og således ikke koblet til andre af uddannelsens elementer. For de udbud (13 udbud), hvor Fagets videnskabsteori er knyttet til kurser, projektarbejde mv. svarende til mere end 10 ECTS-point, ser vi derimod for alle udbud, at studieelementet er integreret i form af kobling til andre af uddannelsens elementer såsom metodelære.

2 Indledning

Baggrund

Fagets videnskabsteori blev oprettet på baggrund af et beslutningsforslag fra år 2000 om genindførelsen af filosofikum i en fornyet form. Beslutningsforslaget havde bred tilslutning i Folketinget og resulterede i nedsættelsen af en arbejdsgruppe i regi af Rektorkollegiet, der var ledet af Hans Fink fra Aarhus Universitet.¹ Arbejdsgruppens afrapportering² blev grundlag for, at daværende undervisningsminister Margrethe Vestager indgik en aftale med Rektorkollegiet³ om at indføre studieelementet Fagets videnskabsteori. Det nye studieelement skulle give de studerende lejlighed til at kvalificere deres faglige specialisering ved at se den i et større, alment perspektiv. Studienævnet på den enkelte uddannelse fik ansvaret for at udvikle den model for Fagets videnskabsteori, der ville være den bedst egnede for det pågældende fags studerende. Det blev ligeledes aftalt, at Fagets videnskabsteori skulle indarbejdes i alle uddannelser senest fra 1. september 2004.

I dag fremgår det af § 16, stk. 3, pkt. 1, i bekendtgørelse om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne, at fagets eller fagområdets videnskabsteori skal indgå i de konstituerende fagelementer på bacheloruddannelserne. I tråd med de oprindelige hensigter hos Folketingets Uddannelsesudvalg og Rektorkollegiet er der således også i dag relativt vide rammer for studieelementets konkrete indhold og sammenhæng med den samlede uddannelse.

Uddannelses- og forskningsminister Søren Pind ønsker at indføre et nyt filosofikum på universiteterne, der bl.a. skal udgøre et fælles fundament af dannelse, have etik som en grundsten samt opdyrke flid, fordybelse og kritisk sans.⁴ Ministeren nedsatte derfor i december 2017 en inspirationsgruppe om nyt filosofikum, der bl.a. skal se på, hvordan Fagets videnskabsteori lever op til de oprindelige intentioner, og hvordan det kan spille sammen med et nyt filosofikum. Som afsæt for dette arbejde ønskes et overblik over, hvordan Fagets videnskabsteori aktuelt er implementeret, og hvad det indeholder på bacheloruddannelserne i dag.

1 Kilde: Folketingets Uddannelsesudvalgs beretning over forslag til folketingsbeslutning om indførelse af filosofikum på de lange videregående uddannelser af 30. maj 2000.

2 Statusrapport fra Rektorkollegiets ad hoc-arbejdsgruppe vedr. Filosofikum er vedlagt som bilag A.

3 Henvendelse fra undervisningsminister Margrethe Vestager til Folketingets Uddannelsesudvalg af 8. januar 2001 om aftale med Rektorkollegiet er vedlagt som bilag B.

4 Kilde: Kommissorium for inspirationsgruppe om nyt filosofikum på universiteterne.

Formål med kortlægningen

Formålet med denne kortlægning er at give inspirationsgruppen om nyt filosofikum et overblik over, hvilke tilgange der i dag er til at implementere studieelementet Fagets videnskabsteori på universiteternes bacheloruddannelser. Hensigten med undersøgelsen er at anskueliggøre og finde eksempler på den forventede variation i, hvordan forskellige fag, hovedområder og institutioner har grebet opgaven med at implementere Fagets videnskabsteori an. EVA har derfor kortlagt studieelementets implementering på alle bacheloruddannelserne inden for en række udvalgte fag. Den afgrænsede kortlægning har haft fokus på følgende undersøgelsesspørgsmål:

1. Hvilket formål og indhold giver uddannelserne studieelementet Fagets videnskabsteori?
2. Hvordan integrerer uddannelserne Fagets videnskabsteori i det samlede studieforløb?

Datagrundlag og fremgangsmåde

EVA's afgrænsede kortlægning dækker universiteters bachelorudbud inden for ti udvalgte fag, nemlig biologi, dansk, digitalt design og interaktive teknologier, erhvervsøkonomi, fysik, historie, jura, kemiteknologi, medicin samt økonomi. Fagene er udvalgt, så de dækker de fire store hovedområder (humaniora, samfundsvidenskab, sundhedsvidenskab og teknik/naturvidenskab), der er spredning i bacheloruddannelses størrelse, og der er inkluderet både relativt unge fag (fx digitalt design og interaktive teknologier) og relativt gamle fag (fx historie). Kortlægningen dækker alle universiteters bachelorudbud inden for de ti fag, i alt 39 bachelorudbud⁵. Det kortlagte udbud udgør cirka 10 procent⁶ af alle universitetsbachelorudbud og dækker omkring en tredjedel⁷ af alle universitetsbachelorstuderende

Kortlægningen er gennemført som et deskstudie af studieordninger, kursusbeskrivelser og uddannelsesbeskrivelser på institutionernes hjemmesider. EVA har endvidere foretaget en rundringning til relevante kontaktpersoner på de kortlagte udbud med henblik på dels at indhente oplysninger, i det omfang studieordninger mv. ikke rummede alle nødvendige oplysninger, dels at få bekræftet vores kategoriseringer af måderne, hvorpå de kortlagte udbud har implementeret Fagets videnskabsteori på. Kontaktpersonerne på de kortlagte udbud har primært været studieadministrative medarbejdere, men også i mindre omfang kursusansvarlige og studieledere. Kortlægningens fokus er studieelementet Fagets videnskabsteori, som det ser ud på de udvalgte udbud i studieåret 2017/18. EVA har indhentet følgende oplysninger relateret til studieelementets implementering på den enkelte uddannelse:

- Formål og læringsmål
- Undervisernes fagområder og stillingskategorier
- Placering i studieforløbet
- Omfang i ECTS-point

⁵ Fagene dansk og historie på Roskilde Universitet er dækket af samme bachelorudbud: humanistisk bacheloruddannelse. Derudover er kemiteknologi på Aarhus Universitet ikke medtaget i kortlægningen. Dette skyldes, at udbuddet har haft første runde optag i 2017. EVA har fået oplyst fra uddannelsen, at Fagets videnskabsteori indgår i 6. semester, og at de præcise læringsmål derfor ikke er endeligt på plads endnu.

⁶ Beregning pba. Udvalg om bedre universitetsuddannelsers opgørelse af antal universitetsbachelorudbud i 2016.

⁷ Beregning pba. Danmarks Statstiks bestandtal pr. 1. oktober 2016. Bestandtal er indhentet af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

- Sammenhæng med de øvrige af uddannelsens fagelementer
- Studieelementets styring
- Prøver og eksamen.

Deskstudiet er gennemført i perioden 22. januar – 26. februar 2018.

3 Analyse og resultater

Overordnet set peger EVA's deskriptive kortlægning på stor variation i, hvordan man har grebet implementeringen af studieelementet Fagets videnskabsteori an, blandt de 39 kortlagte bachelorudbud. Dette er forventeligt, i lyset af at udbuddene netop er udvalgt med variation for øje i form af bl.a. bred repræsentation af hovedområder. Samtidig afspejler det, at de lovgivningsmæssige rammer for Fagets videnskabsteori er relativt vide.

Den store variation gælder såvel det faglige indhold af studieelementet som den måde, studieelementet er integreret i det samlede studieforløb på. EVA har identificeret og kategoriseret de læringsmål, som relaterer sig til Fagets videnskabsteori på de enkelte bachelorudbud. I forhold til fagligt indhold har vi set på, i hvilket omfang fire tilgange kan genfindes i læringsmålene for studieelementet. De fire tilgange er hhv. *grundlæggende implementering*, *implementering med redskabsorienteret toning*, *implementering med bredere almendannende toning* og *implementering med begge toninger*. Hvad angår integration i studieforløbet, har vi undersøgt, om læringsmålene relateret til Fagets videnskabsteori er implementeret som *et selvstændigt studieelement* uden kobling til andre af uddannelsens studieelementer eller som *et integreret studieelement*, der optræder i sammenhæng med andre studieelementer. Boksen nedenfor beskriver kategorierne for hhv. fagligt indhold og integration i studieforløbet i nærmere detaljer.

Om analysen af læringsmål

EVA har identificeret og kategoriseret de læringsmål, der relaterer sig til studieelementet Fagets videnskabsteori, på hvert af de kortlagte bachelorudbud.

Fagligt indhold

For alle kortlagte udbud har EVA set på, i hvilket omfang fire tilgange til det faglige indhold af Fagets videnskabsteori kan genfindes i læringsmålene. Det drejer sig om:

- *Grundlæggende implementering*: Fagets videnskabsteori er implementeret i form af læringsmål, som afspejler hensigten med Fagets videnskabsteori fra 2001, nemlig at give de studerende lejlighed til at kvalificere deres faglige specialisering ved at se den i et større, alment perspektiv. Dette kan fx være, at de studerende lærer, hvordan faget relaterer sig til beslægtede fag, eller tilegner sig forståelse af centrale videnskabsteoretiske begreber af særlig interesse for det pågældende fag. Den grundlæggende implementering kan identificeres hos alle kortlagte udbud, men er i mange tilfælde suppleret af en eller flere toninger.
- *Implementering med redskabsorienteret toning*: Den grundlæggende implementering er suppleret af læringsmål, der har fokus på at give de studerende redskaber til deres akademiske

eller professionelle virke. Dette kan fx være, at de studerende lærer at anvende videnskabsteori i studierelateret projektarbejde eller bliver bekendte med etiske dilemmaer, som er knyttet til fagets udøvelse efter endt uddannelse.

- *Implementering med bredere almendannende toning:* Den grundlæggende implementering er suppleret af læringsmål, der har fokus på at give studerende et bredere fundament af almen dannelse. Det kan fx være, at de studerende opnår kendskab til etik eller filosofi, der ikke er direkte relateret til faget.
- *Implementering med begge toninger:* Den grundlæggende implementering er suppleret af både læringsmål med fokus på at give de studerende redskaber til deres akademiske eller professionelle virke (redskabsorienteret toning) og læringsmål med fokus på at give de studerende et bredere fundament af almen dannelse (bredere almendannende toning).

Integration i studieforløbet

For alle kortlagte udbud har EVA undersøgt, om læringsmålene relateret til Fagets videnskabsteori optræder alene eller i kombination med læringsmål for andre studieelementer på den pågældende uddannelse. Dermed har vi identificeret, om Fagets videnskabsteori er implementeret som et:

- *Selvstændigt studieelement* i form af kurser eller projektarbejde, hvor læringsmålene alene vedrører Fagets videnskabsteori
- *Integreret studieelement* i form af kurser eller projektarbejde, der rummer læringsmål ud over Fagets videnskabsteori, fx generel metode.

Telefonisk bekræftelse af kategoriseringer

Som led i undersøgelsen har EVA gennemført en rundringning til relevante kontaktpersoner på de kortlagte udbud med henblik på bl.a. at få bekræftet, at man på udbuddene kan nikke genkendende til EVA's kategoriseringer af læringsmål. I rundringningen har EVA haft et særligt fokus på afklaring og retvisende kategorisering i de tilfælde, hvor det umiddelbart var svært at afgøre, hvilke af uddannelsens læringsmål der knytter sig til Fagets videnskabsteori, eller hvor det var vanskeligt at indplacere helheden af læringsmål i en af de fire kategorier for fagligt indhold.

Tabel 3.1 viser, hvordan de kortlagte bachelorudbud fordeler sig inden for de fire kategorier for fagligt indhold og de to kategorier for integration i studieforløbet. Tabellen illustrerer den store variation i, hvordan udbuddene har implementeret Fagets videnskabsteori: Der findes bachelorudbud inden for alle fire kategorier relateret til fagligt indhold (grundlæggende implementering, implementering med redskabsorienteret toning, implementering med bredere almendannende toning samt implementering med begge toninger), og for tre af de fire tilgange til fagligt indhold, kan der findes udbud inden for begge kategorier relateret til integration i studieforløbet (selvstændigt implementering og integreret implementering). For tilgangen implementering med almendannende toning er Fagets videnskabsteori implementeret som et selvstændigt studieelement for alle fire kortlagte udbud i kategorien.

TABEL 3.1

Implementering af Fagets videnskabsteori fordelt på kategorier for hhv. fagligt indhold og integration i studieforløbet, antal udbud (%)

Tilgang til fagligt indhold	Selvstændig implementering	Integreret implementering	Total
Grundlæggende implementering	7 (18 %)	3 (8 %)	10 (26 %)
Implementering med redskabsorienteret toning	6 (15 %)	15 (38 %)	21 (54 %)
Implementering med bredere almindannende toning	4 (10 %)	0 (0 %)	4 (10 %)
Implementering med begge toninger	2 (5 %)	2 (5 %)	4 (10 %)
Total	19 (49 %)	20 (51 %)	39 (100 %)

3.1 To tilgange til fagligt indhold dominerer

To af de fire tilgange til det faglige indhold af Fagets videnskabsteori er dominerende, jf. tabel 3.1. Det drejer sig om grundlæggende implementering (10 udbud, svarende til 26 % af de kortlagte udbud) og implementering med redskabsorienteret toning (21 udbud, svarende til 54 % af de kortlagte udbud).

Tabel 3.2 samler en række konkrete eksempler på, hvordan læringsmål for hver af de fire tilgange til fagligt indhold kan se ud.

I det følgende gennemgås de fire tilgange til fagligt indhold, idet vi for hver tilgang beskriver observerede sammenhænge med de to modeller for integration i studieforløbet, fag, hovedområder og universiteter.

TABEL 3.2

Eksempler på læringsmål for de fire tilgange til fagligt indhold

Tilgang til fagligt indhold	Eksempel på læringsmål	Kortlagte bachelorudbud
Grundlæggende implementering	Uddrag fra historie, AU: <i>"Ved bedømmelsen af prøvepræstationen vil der blive lagt vægt på, i hvor høj grad den studerende:</i> <i>- viser forståelse for, hvad videnskabelighed er</i> <i>- viser forståelse for, hvordan videnskabelighed praktiseres i forskellige sammenhænge</i> <i>- viser kendskab til historiefagets udvikling, samspil med beslægtede fag og aktuelle teoretiske problemstillinger.</i> <i>- kan analysere de teoretisk-metodiske præmisser i videnskabelige arbejder inden for historiefaget og beslægtede traditioner."</i>	Biologi (AU), biologi (SDU), nordisk sprog og litteratur (dansk) (AU), de fysiske fag (fysik) (KU), fysik (AU), fysik (SDU), historie (AU), jura (AU), medicin (AU), nat. bach. (fysik) (RUC)

Tilgang til fagligt indhold	Eksempel på læringsmål	Kortlagte bachelorudbud
Implementering med redskabsorienteret toning	Uddrag fra økonomi, AAU: <i>"Det er målet, at den studerende kan:</i> <i>• demonstrere kendskab til centrale begreber i videnskabsteori af særlig interesse for samfundsøkonomi</i> <i>• skelne mellem argumenter med forskelligt videnskabsteoretisk grundlag</i> <i>• vurdere videnskabsteoretiske problemstillinger i økonomisk analyse</i> <i>• forholde sig videnskabsteoretisk kritisk til brug af økonomisk empiri og teori</i> <i>• udarbejde en videnskabsteoretisk funderet økonomisk problemformulering korrekt ud fra et selvvalgt projektemne og problemfelt</i> <i>• udarbejde en økonomisk analyse korrekt med afsæt i en given problemformulering og – metode</i> <i>• udarbejde en videnskabsteoretisk funderet konklusion korrekt med afsæt i en given økonomisk analyse"</i>	Biologi (AAU), dansk (KU), dansk (AAU), digital design og interaktive teknologier (ITU), erhvervsøkonomi (HA) (AU), erhvervsøkonomi (HA) (CBS), erhvervsøkonomi (HA) (SDU), erhvervsøkonomi (HA) (AAU), fysik (AAU), historie (KU), historie (AAU), jura (CBS), jura (KU), jura (SDU), jura (AAU), kemiteknologi (AAU), medicin (SDU), medicin (AAU), sam. bach. (erhvervsøkonomi (HA)) (RUC), økonomi (AU), økonomi (AAU)
Implementering med bredere almindeligende toning	Uddrag fra biologi, KU: <i>"Kurset bidrager til tilegnelse af en videnskabsteoretisk kompetence, hvis indhold er at den studerende skal kunne:</i> <i>• kende til og kunne skelne mellem de vigtigste videnskabsteoretiske positioner fra det 20. århundrede og op til den aktuelle debat i dag.</i> <i>• skelne mellem forskellige aspekter af videnskabeligt arbejde, fx de metodologiske, epistemologiske, ontologiske, institutionelle og forskningspolitiske.</i> <i>• trække forbindelseslinier mellem biologiske teorier og dominerende strømninger inden for filosofi, samfund og religion.</i> <i>• redegøre for forskellige opfattelser af det særegne ved biologien som naturvidenskab med en mangfoldighed af discipliner med såvel rødder i naturhistorie som eksperimentel naturvidenskab; omhandlende processer på flere organisationsniveauer; og grænsende op til såvel andre naturvidenskaber som til de humane videnskaber."</i>	Biologi (KU), historie (SDU), økonomi (KU), økonomi (SDU)
Implementering med begge toninger	Uddrag fra medicin, KU: <i>"Efter endt kursus forventes den studerende at kunne:</i> <i>• Forstå centrale problemer og teorier inden for etik og filosofi</i> <i>• Forstå de forskellige etiske teorier af relevans for medicinsk behandling og forskningen.</i> <i>• Tilgå og, når det er muligt, løse etiske dilemmaer</i> <i>• Mestre fundamentale etiske og filosofiske koncepter såsom sygdom, samtykke, sundhed, autonomi, retssikkerhed.</i> <i>• Analysere og diskutere etiske spørgsmål, som præsenteres i casestudier,</i> <i>• Overveje spørgsmål om social retfærdighed i forbindelse med medicinsk videnskab og sundhedspleje, såsom sundhedspleje, distribution, prioritering og folkesundhedsprocedure."</i>	Dansk (SDU), hum. bach. (dansk og historie) (RUC), medicin (KU), kemi og teknologi (DTU)

3.1.1 Grundlæggende implementering

For syv ud af de ti udbud, der falder i kategorien grundlæggende implementering, er Fagets videnskabsteori implementeret som et selvstændigt studieelement i form af kurser, projektarbejde mv., hvor læringsmålene alene vedrører Fagets videnskabsteori, jf. tabel 3.1. Kategorien kan ses som udtryk for Fagets videnskabsteori i den form, som det oprindeligt var tænkt i 2001: et selvstændigt kursus, der kvalificerer de studerendes faglige specialisering ved at se denne i et større, alment perspektiv⁸.

Tilgangen er da også særligt fremherskende på Aarhus Universitet (seks ud af de ti udbud inden for denne kategori findes på Aarhus Universitet), hvis studium generale-model oprindeligt inspirerede til indførelsen af Fagets videnskabsteori⁹. Seks af de i alt otte kortlagte udbud ved Aarhus Universitet falder inden for kategorien grundlæggende implementering, herunder de tre udbud, som har studium generale i deres titel.

Det bemærkes i øvrigt, at de resterende to af de otte udbud ved Aarhus Universitet er hhv. erhvervsøkonomi og økonomi, og at begge disse udbud falder i kategorien implementering med redskabsorienteret toning ligesom fagligt beslægtede udbud ved andre universiteter (se desuden afsnit 3.1.2).

Seks ud af de ti udbud med grundlæggende implementering er teknisk-naturvidenskabelige, og tilgangen ses hos langt de fleste kortlagte bachelorudbud i fysik (fire ud af fem udbud i fysik). Tabel 3.2 rummer en oversigt over kortlagte udbud med grundlæggende implementering.

Casen "Medicin på Aarhus Universitet", der er beskrevet nærmere i kapitel 4, er et eksempel på denne tilgang til fagligt indhold.

3.1.2 Implementering med redskabsorienteret toning

For 15 ud af de 21 udbud, der falder i kategorien implementering med redskabsorienteret toning, optræder Fagets videnskabsteori som et integreret studieelement i form af kurser eller projektarbejde, der rummer læringsmål ud over Fagets videnskabsteori, jf. tabel 3.1. Typisk drejer det sig om kobling til undervisning i metode og forskningsdesign, hvor Fagets videnskabsteori bidrager med nye perspektiver på forskellige tilgange til videnskabelige undersøgelser. Integrationen med andre studieelementer, særligt metodelære, kan herved understøtte den redskabsorienterede toning, hvor videnskabsteorien sættes i et anvendelsesperspektiv.

Implementering med redskabsorienteret toning ses inden for alle fire hovedområder, om end der er en overvægt af samfundsvidenskabelige udbud (12 udbud). Særligt er det, at implementering med redskabsorienteret toning kendetegner alle fem udbud af erhvervsøkonomi, og at to af de fire udbud af økonomi findes i denne kategori. Implementering med redskabsorienteret toning er i mindre grad udbredt inden for teknik/naturvidenskab, idet den kun ses hos fire teknisk-naturvidenskabelige udbud.

Alle universiteter, på nær Danmarks Tekniske Universitet, har udbud inden for kategorien implementering med redskabsorienteret toning. Der er dog en overrepræsentation blandt udbud fra Aalborg Universitet, idet alle ni kortlagte udbud ved Aalborg Universitet findes her. Dette har formentligt sammen-

8 Brev fra undervisningsminister Margrethe Vestager til Folketingets Uddannelsesudvalg af 8. januar 2001, statusrapport fra Rektorkollegiets ad hoc-arbejdsgruppe vedr. filosofikum af 5. oktober 2000.

9 Statusrapport fra Rektorkollegiets ad hoc-arbejdsgruppe vedr. filosofikum af 5. oktober 2000.

hæng med universitetets projektorienterede tilgang, problem-based learning, hvor fokus er på anvendelsesorientering og problemløsning. Tabel 3.2 rummer en oversigt over kortlagte udbud med implementering med redskabsorienteret toning.

Casene "Biologi på Aalborg Universitet," "Erhvervsøkonomi (HA) på Copenhagen Business School" og "Jura på Københavns Universitet", der er beskrevet nærmere i kapitel 4, er eksempler på denne tilgang til fagligt indhold.

3.1.3 Implementering med bred almindannende toning

For alle fire bachelorudbud, der ses i kategorien implementering med bredere almindannende toning, optræder Fagets videnskabsteori som et selvstændigt studieelement i form af kurser eller projektarbejde, hvor læringsmålene alene vedrører Fagets videnskabsteori, jf. tabel 3.1. Den selvstændige implementering hænger sandsynligvis sammen med det brede filosofikum-lignende perspektiv, hvor der dykkes ned i fx filosofi og etik, som rækker ud over fagdisciplinen på den pågældende uddannelse, og som ikke giver mening at koble meget nært sammen med uddannelsens øvrige studieelementer.

De fire udbud inden for kategorien er fordelt på tre hovedområder (humaniora, samfundsvidenskab og teknik/naturvidenskab) og to universiteter (Københavns Universitet og Syddansk Universitet). Kategorien indbefatter to udbud af økonomi, hvilket er bemærkelsesværdigt, i lyset af at de resterende to udbud af økonomi placerer sig sammen med samtlige udbud af erhvervsøkonomi i kategorien implementering med redskabsorienteret toning. Dette skyldes, at begge disse udbud har tilknyttet et læringsmål om, at de studerende skal kunne "redegøre for henholdsvis nytte-, pligt-, og dydsetik." Tabel 3.2 rummer en oversigt over kortlagte udbud med implementering med bredere almindannende toning.

Casene "Biologi på Københavns Universitet" og "Historie på Syddansk Universitet", der er beskrevet nærmere i kapitel 4, er eksempler på denne tilgang til fagligt indhold.

3.1.4 Implementering med begge toninger

I alt fire kortlagte udbud falder i kategorien implementering med begge toninger. For to udbuds vedkommende er Fagets videnskabsteori implementeret som et selvstændigt studieelement i form af kurser eller projektarbejde, hvor læringsmålene alene vedrører Fagets videnskabsteori, jf. tabel 3.1. For de to resterende udbud er Fagets videnskabsteori integreret med andre studieelementer i form af kurser eller projektarbejde, der foruden Fagets videnskabsteori også indeholder bl.a. metode- og forsknings-elementer.

De fire udbud er fordelt på fire forskellige universiteter (Danmarks Tekniske Universitet, Københavns Universitet, Roskilde Universitet og Syddansk Universitet) og tre hovedområder (humaniora, sundhedsvidenskab og teknik/naturvidenskab). Tabel 3.2 rummer en oversigt over kortlagte udbud med implementering med begge toninger.

Casene "Humanistisk bacheloruddannelse på Roskilde Universitet" og "Kemi og teknologi på Danmarks Tekniske Universitet", der er beskrevet nærmere i kapitel 4, er eksempler på denne tilgang til fagligt indhold.

3.2 Fagets videnskabsteori har oftest en redskabsorienteret toning

Næsten to tredjedele af de kortlagte udbud (64 %) har implementeret Fagets videnskabsteori med en redskabsorienteret toning. Toningen gør sig gældende for i alt 25 udbud og kan optræde alene (21 udbud) eller i kombination med den bredere almindendannende toning (4 udbud), jf. tabel 3.1.

Udbredelsen af den redskabsorienterede toning kan formentligt forklares med, at udbuddene på denne måde arbejder med at tydeliggøre relevansen af Fagets videnskabsteori for de studerende. I forbindelse med EVA's telefoniske kontakt til studieadministration, kursusansvarlige m.fl. gjorde flere kontaktpersoner opmærksom på, at studerende ofte efterspørger, at Fagets videnskabsteori knytter sig tæt til fagets kernefaglighed og "kan bruges til noget" i forhold til fx andre fag, projektarbejde eller opgaveskrivning.

Cirka hver femte af de kortlagte udbud har implementeret Fagets videnskabsteori med en bredere almindendannende toning: Toningen gør sig dermed kun gældende for otte udbud og kan optræde alene (4 udbud) eller i kombination med en redskabsorienteret toning (4 udbud), jf. tabel 3.1. Den begrænsede udbredelse af denne toning kan formentligt forklares med, at det ikke er et lovgivningsmæssigt krav, at Fagets videnskabsteori favner et sådant perspektiv, ligesom det kan være svært at forene etik og filosofi, der rækker ud over fagdisciplinen, med de studerendes efterspørgsel på tæt kobling til fagets kernefaglighed.

3.3 Selvstændig og integreret implementering er lige udbredt

Næsten lige mange af de kortlagte udbud vælger at implementere Fagets videnskabsteori som hhv. et selvstændigt studieelement (19 udbud) og et integreret studieelement (20 udbud).

Udbuddene ved Aalborg Universitet er dog en undtagelse. Her er Fagets videnskabsteori implementeret som et integreret studieelement for alle ni udbud. Dette har formentligt sammenhæng med universitetets projektorienterede tilgang, hvor studieelementer relateret til projektmetode og forskningsmetode generelt er integrerede.

3.4 Implementeringen styres typisk lokalt

For langt de fleste kortlagte udbud er den konkrete model for implementeringen af Fagets videnskabsteori blevet besluttet på uddannelsesniveau, dvs. i studienævnsregi (se tabel 3.3).

TABEL 3.3

Antal udbud fordelt på styringsmodeller for Fagets videnskabsteori

	Antal udbud
Uddannelsesniveau	31
Anden styring	8*

* De otte udbud med en anden styring er dansk (SDU), fysik (AU), fysik (AAU), historie (AU), historie (SDU), medicin (AAU), nordisk sprog og litteratur (dansk) (AU) samt kemi og teknologi (DTU).

På otte udbud er styringen af studieelementet dog en anden. Her er beslutningen om implementeringen foretaget mere centralt på uddannelsesinstitutionen. Eksempelvis er der på historie, dansk og medicin på Aarhus Universitet fastsat en ramme fra fakulteterne om, at Fagets videnskabsteori skal udmøntes i kurset studium generale i løbet af første studieår, mens det konkrete indhold besluttet lokalt på uddannelsesniveau. På Danmarks Tekniske Universitet er Fagets videnskabsteori udmøntet i et fælles kursus, som dækker alle uddannelser på universitetet. Den anden form for styring dækker dog også over en model, hvor beslutningen er taget både decentralt og centralt. Det gælder fx for fysik på Aalborg Universitet og for dansk på Syddansk Universitet, hvor Fagets videnskabsteori er udmøntet både i kurser, der går på tværs af flere uddannelser (for fysik på Aalborg Universitet også på tværs af flere fakulteter), og i kurser, der kun udbydes specifikt på de pågældende uddannelser. I disse tilfælde er beslutningen således taget på både fakultets- og uddannelsesniveau.

3.5 Flertallet af kursusansvarlige har tydelige kompetencer i Fagets videnskabsteori

Flertallet af de kursusansvarlige og mange af underviserne på de kortlagte udbud har Fagets videnskabsteori som en tydelig kompetence: Størstedelen har videnskabsteori inden for deres samlede forskningsfelt, og nogle få har en uddannelsesbaggrund i filosofi eller lignende, men underviser uden for det humanistiske hovedområde.

De samfundsvidenskabelige udbud ses der forskelle mellem fag. På jura er forskningsområderne: retsfilosofi, retsideologi og komparativ jura. På økonomi har kursusansvarlige og underviserne typisk økonomisk historie som forskningsområde. På de erhvervsøkonomiske udbud har kursusansvarlige og undervisere med en enkelt undtagelse ikke Fagets videnskabsteori inden for deres samlede forskningsfelt.

På de humanistiske fag er forskningsområderne filosofi, etik og idehistorie gennemgående. På dansk ses der herudover mere specialiserede videnskabsteoretisk inspirerede forskningsfelter som dialogfilosofi og diskursanalyse.

På de teknisk-naturvidenskabelige fag er forskningsområderne: videnskabsstudier, -teori, naturfilosofi og forskningens historie samt sammenhængen mellem naturvidenskab, politik, administration og organisation.

Underviserne på medicin (hovedområdet sundhedsvidenskab) har filosofi, etik og meningsdannelse under sygdomsforløb som forskningsområder.

3.6 Fagets videnskabsteori udgør typisk højst 10 ECTS-point

Fagets videnskabsteori er på de fleste udbud (26 udbud) implementeret i kurser, projektarbejde mv., som højst udgør 10 ECTS-point, jf. tabel 3.4. Det mindste antal ECTS-point er indeholdt i et selvstændigt kursus på 2,5 ECTS-point.

TABEL 3.4

Omfang af ECTS-point med Fagets videnskabsteori fordelt på model for integration i studieforløbet

	Selvstændigt studieelement	Integreret studieelement	Total
≤ 10 ECTS-point	19*	7**	26
> 10 ECTS-point	0	13***	13

* De 19 udbud med ≤ 10 ECTS-point og selvstændig implementering er: biologi (AU), biologi (KU), dansk (KU), de fysiske fag (fysik) (KU), digital design og interaktive teknologier (ITU), fysik (AU), fysik (SDU), historie (AU), historie (SDU), jura (KU), jura (AAU), kemi og teknologi (DTU), medicin (AU), medicin (KU), nordisk sprog og litteratur (dansk) (AU), sam. bach. (erhvervsøkonomi (HA) (RUC), økonomi (AU), økonomi (KU), økonomi (SDU)). ** De syv udbud med ≤ 10 ECTS-point og integreret implementering er: dansk (AAU), erhvervsøkonomi (HA) (AU), erhvervsøkonomi (HA) (CBS), erhvervsøkonomi (HA) (SDU), jura (AU), jura (CBS), medicin (AAU). *** De 13 udbud med > 10 ECTS-point og integreret implementering er: biologi (SDU), biologi (AAU), dansk (SDU), erhvervsøkonomi (HA) (AAU), fysik (AAU), historie (KU), historie (AAU), hum. bach. (historie og dansk) (RUC), jura (SDU), kemiteknologi (AAU), medicin (SDU), nat. bach. (fysik) (RUC), økonomi (AAU).

For cirka to tredjedele af de udbud, hvor Fagets videnskabsteori udgøres af kurser, projektarbejde mv., der højst har et omfang på 10 ECTS-point, gælder det, at Fagets videnskabsteori er implementeret selvstændigt og således ikke er koblet til andre af uddannelsens studieelementer.

For 13 udbud er Fagets videnskabsteori implementeret i kurser, projektarbejde mv., der tilsammen udgør over 10 ECTS-point med et spænd fra 15 til 60 ECTS-point. De 60 ECTS-point er dog kun gældende for ét udbud, og for de resterende udbud er Fagets videnskabsteori implementeret i kurser, projektarbejde mv., der tilsammen udgør mellem 15 og 30 ECTS-point.

For de udbud, hvor Fagets videnskabsteori indgår i kurser, projektarbejde mv. med et omfang over 10 ECTS-point, gælder det for alle udbud, at Fagets videnskabsteori er et integreret studieelement og dermed koblet til andre af uddannelsens studieelementer såsom metodelære. Det betyder, at et relativt stort antal ECTS-point generelt ikke er udtryk for, at Fagets videnskabsteori fylder mere på disse udbud. Det dækker blot over, at Fagets videnskabsteori er integreret med andre studieelementer i form af kurser, projektarbejde mv., hvor der indgår læringsmål relateret til andet end Fagets videnskabsteori.

3.7 Selvstændig implementering indebærer typisk skriftlig prøve og bedømmelse på 7-trins-skala

Hvor Fagets videnskabsteori er implementeret som et integreret studieelement, er det vanskeligt entydigt at afgrænse studieelementets prøveform, da dette netop er integreret i kurser eller projektarbejde, der rummer læringsmål ud over Fagets videnskabsteori, fx general metode.

For de 19 udbud, hvor Fagets videnskabsteori er implementeret som et selvstændigt studieelement, er der typisk tale om en skriftlig prøve (14 udbud) og en bedømmelse på 7-trins-skalaen (16 udbud). I 12 af de 19 udbud gennemføres prøven med intern censur.

Eksempler på konkrete prøveformer er skriftlig 7-dages eksamen med intern censur (historie, Syddansk Universitet), bedømmelse af samlet præstation i følgende: skriftlig eksamen, øvelse(r), gruppeopgave og multiple choice test med intern censur samt mundtlig eksamen med ekstern censur (de fysiske fag, Københavns Universitet).

TABEL 3.5

Prøveform, bedømmelse og censur for Fagets videnskabsteori som selvstændigt implementeret studieelement

Diagram 1: Kombination: kemi og teknologi (DTU). Mundtlig: de fysiske fag (fysik) (KU), fysik (SDU), biologi (KU), dansk (KU). Skriftlig: biologi (AU), digital design og interaktive teknologier (ITU), fysik (AU), historie (AU), historie (SDU), jura (KU), jura (AAU), medicin (AU), medicin (KU), nordisk sprog og litteratur (dansk) (AU), sam. bach. (erhvervsøkonomi (HA) (RUC), økonomi (AU), økonomi (KU), økonomi (SDU). Diagram 2: 7-trins-skala: biologi (AU), biologi (KU), dansk (KU), de fysiske fag (fysik) (KU), digital design og interaktive teknologier (ITU), fysik (AU), fysik (SDU), historie (SDU), jura (KU), jura (AAU), kemi og teknologi (DTU), nordisk sprog og litteratur (dansk) (AU), sam. bach. (erhvervsøkonomi (HA) (RUC), økonomi (AU), økonomi (KU), økonomi (SDU). Bestået/ikke-bestået: medicin (AU), medicin (KU), historie (AU). Diagram 3: Ekstern: de fysiske fag (fysik) (KU), fysik (SDU), digital design og interaktive teknologier (ITU), medicin (AU). Intern: biologi (AU), biologi (KU), dansk (KU), fysik (AU), historie (SDU), jura (KU), jura (AAU), kemi og teknologi (DTU), nordisk sprog og litteratur (dansk) (AU), sam. bach. (erhvervsøkonomi (HA) (RUC), økonomi (KU), økonomi (SDU). Uden: økonomi (AU), medicin (KU), historie (AU).

4 Udvalgte cases

4.1 Biologi på Københavns Universitet

Fagets videnskabsteori indgår i kurset biologisk videnskabsteori (VtBio) på bacheloruddannelsen i biologi på Københavns Universitet. Faget ligger på uddannelsens 4. semester og har et omfang af 7,5 ECTS-point.

Den kursusansvarlige og eneste underviser er lektor. Hans forskningsområder indbefatter videnskabsstudier og generel videnskabsteori, men er ellers ikke relateret til Fagets videnskabsteori.

Integration i studieforløbet

Biologisk videnskabsteori er organiseret som et fagligt forløb uden kobling til andre studieelementer og uden at blive sat direkte i relation til andre kurser, dvs. *et selvstændigt studieelement*.

Fagligt indhold

Kursets faglige indhold er tilrettelagt efter at afspejle hensigten med Fagets videnskabsteori fra 2001, dvs. *tilgangen grundlæggende implementering*. Faget vil give de studerende en "viden om viden", nemlig om biologisk viden og om de særlige kontekster, som biologien som fag og som videnskab befinder sig i. Faget vil give de studerende denne metaviden, ved at de skal tilegne sig videnskabsteoretiske begreber, som beskriver:

- Biologien som forskningspraksis, herunder dens genstandsfelt med flere niveauer af kompleksitet, dens discipliner, dens placering i videnskaben og i samfundet generelt
- Biologiens filosofiske problemer, fx forholdet mellem teori, empiri og paradigme
- Biologiens historiske udvikling
- Biologien i sin sociale betydning, og hvordan strømninger i samfundet virker tilbage på biologien
- Bioetiske problemer og forskningsetiske problemer i forbindelse med god videnskabelig praksis.

Kurset sigter til en vis grad mod at give de studerende et bredere fundament af almen dannelse. Dette kommer til udtryk i delmålene om, at kurset skal:

- Bidrage til større historisk og kontekstuel bevidsthed
- Give de studerende en konkret anledning til at reflektere over deres faglige identitet som biologistuderende.

Styring af studieelementet

Implementeringen er besluttet af studienævnet for biologi, dvs. på uddannelsesniveau.

4.2 Biologi på Aalborg Universitet

Fagets videnskabsteori indgår i tre moduler på bacheloruddannelsen i biologi på Aalborg Universitet:

1. Problembaseret læring i videnskab, teknologi og samfund: 1. semester – 5 ECTS-point
2. Fagenes videnskabsteori og metoder: 2. semester – 5 ECTS-point
3. Eksperimentel biologi: 2. semester – 15 ECTS-point.

De kursusansvarlige og primære undervisere er lektorer. En af de kursusansvarliges forskningsområder indbefatter sammenhængen mellem biologi, politik, administration og organisation.

Integration i studieforløbet

Fagets videnskabsteori er koblet til andre studieelementer i de tre moduler, dvs. *et integreret studieelement*. Videnskabsteori og videnskabelig metode indlæres ifølge studieordningen i modulerne problembaseret læring i videnskab, teknologi og samfund samt fagenes videnskabsteori og metoder. Videnskabsteorien skal herefter anvendes af de studerende i et projekt i projektmodulet eksperimentel biologi.

Fagligt indhold

Læringsmålene for de tre moduler afspejler hensigten med Fagets videnskabsteori fra 2001 ved bl.a. at beskrive, at de studerende skal kunne:

- Reflektere over deres professionelle virke i relation til det omgivende samfund
- Redegøre for forskellige tilgange til analyse og vurdering af ingeniør-, natur- og sundhedsvidenskabelige problemstillinger og løsninger i et videnskabsteoretisk, etisk og samfundsmæssigt perspektiv
- Gengive forskellige syn på videnskab og teknologi samt anvende disse til at karakterisere konkrete historiske hændelser.

Der er progression mellem de tre moduler, og de studerende skal lære at anvende videnskabsteorien som redskab i projekter på studiet og i deres senere professionelle virke, dvs. *tilgangen implementering med redskabsorienteret toning*.

Styring af studieelementet

Implementeringen af Fagets videnskabsteori er besluttet af de enkelte studienævn på det ingeniør- og naturvidenskabelige fakultet på Aalborg Universitet. Uddannelserne biologi, kemi, bioteknologi og miljøvidenskab deler studienævn og derfor undervisningen i de to moduler: problembaseret læring i videnskab, teknologi og samfund samt fagenes videnskabsteori og metoder. Projektmodulet eksperimentel biologi er kun for biologistuderende.

4.3 HA almen erhvervsøkonomi på Copenhagen Business School

Fagets videnskabsteori indgår i kurset erhvervsøkonomiens videnskabsteori på bacheloruddannelsen HA almen erhvervsøkonomi på Copenhagen Business School. Faget ligger på uddannelsens 6. semester og har et omfang af 7,5 ECTS-point.

Den kursusansvarlige og primære underviser er professor. Hans forskningsområder indbefatter business history, men er ellers ikke relateret til Fagets videnskabsteori.

Integration i studieforløbet

Fagets videnskabsteori er tæt koblet til andre studieelementer i kurset, dvs. *et integreret studieelement*. Videnskabsteori ses som et element, der bruges til at sætte nye perspektiver på forskellige tilgange til at lave projekter og videnskabelige undersøgelser. De studerende på uddannelsen starter på deres bachelorprojekt, umiddelbart efter at kurset afsluttes. Det er et krav i bachelorprojektet, at de studerende bruger videnskabsteoretiske overvejelser til at begrunde valg mht. problemformulering, undersøgelsesdesign og metoder.

Fagligt indhold

Hensigten med Fagets videnskabsteori fra 2001 er afspejlet i kursets læringsmål om, at de studerende skal kunne forholde sig kritisk reflekterende og problemorienteret til erhvervsøkonomisk videnskab og metode såvel generelt som med afsæt i en konkret case. Derudover er kursets faglige indhold tilrettelagt med henblik på at give de studerende redskaber til deres akademiske og professionelle virke. Fagets formål er således at udvikle den studerendes forståelse for problemorienteret vidensproduktion som en metodisk og reflektiv grundkompetence for erhvervsøkonomi i praksis, dvs. *tilgangen implementering med redskabsorienteret toning*. De studerende skal:

- Kunne analysere og se sammenhænge mellem problem og teknik i metodevalget samt diskutere betydningen for gyldigheden og kvaliteten af viden
- Vise viden om relevante videnskabelige paradigmer og se, hvilken betydning de kan have for problemer, teknikker og metodiske valg.

Styring af studieelementet

Implementeringen er besluttet af studienævnet for HA almen erhvervsøkonomi, dvs. på uddannelsesniveau.

4.4 Historie på Syddansk Universitet

Fagets videnskabsteori indgår i kurset videnskabsteori og historiografi på bacheloruddannelsen i historie på Syddansk Universitet. Faget ligger på uddannelsens 2. semester og har et omfang af 10 ECTS-point.

Den kursusansvarlige og primære underviser er lektor. Hans forskningsområder indbefatter idehistorie.

Integration i studieforløbet

Videnskabsteori og historiografi er organiseret som et fagligt forløb uden kobling til andre studieelementer og uden at blive sat direkte i relation til andre kurser, dvs. *et selvstændigt studieelement*.

Fagligt indhold

Kursets faglige indhold er mest tilrettelagt efter at afspejle hensigten med Fagets videnskabsteori fra 2001, men sigter også mod at give de studerende et bredere fundament af almen dannelse, dvs. *tilgangen implementering med bredere almindelig dannelse*. Kurset indbefatter først en videnskabelig og forskningsbaseret indføring i grundlæggende problemstillinger og væsentlige strømninger i almen videnskabsteori med særligt hensyn til videnskabsteoretiske problemstillinger i de humanistiske fag. Første del af kurset skal forberede de studerende til arbejdet med anvendt videnskabsteori og mere avanceret, fagspecifik videnskabsteori i anden del af kurset. I læringsmålene ses dette, ved at de studerende skal:

- Kunne demonstrere et overblik over historievidenskabens historie
- Være i stand til at redegøre for videnskabsteoretiske problemstillinger og positioner i forhold til historiografiske eksempler
- Kunne bruge det historiografiske overblik i en analyse og diskussion af historisk forskningslitteratur
- Være i stand til at forholde sig historiografisk og videnskabsteoretisk til historisk forskning, herunder være klædt på til at udvikle egne projekter på baggrund af et kendskab til fagets væsentligste teoretiske og historiografiske traditioner.

Sigtet om at give de studerende et bredere fundament af almen dannelse kommer til udtryk i delmålene om, at kurset skal:

- Give de studerende grundlag for en reflekteret og kritisk omgang med forskellige fags teorier og metoder og en forståelse for, hvordan videnskab generelt og specifikke videnskabelige discipliner giver anledning til filosofiske problemer.

Styring af studieelementet

Implementeringen er besluttet på både fakultets- og uddannelsesniveau.

Fagets videnskabsteori er organiseret i et antal søjler på Det Humanistiske Fakultet på Syddansk Universitet. I hver søjle er et antal uddannelser samlet, og historie deler søjle med amerikanske studier, tysk og spansk. Inden for hver søjle modtager de studerende først fælles forelæsninger om generelle tematikker inden for videnskabsteori på humaniora. Indholdet i denne del er bestemt af studienævnene for de fire studier inden for søjlen i samarbejde med en tovholder fra filosofi. I den anden del af kurset er der holdundervisning i fagspecifik videnskabsteori på de enkelte studier. Indholdet af anden del af kurset er udelukkende besluttet af studienævnet for historie.

4.5 Humanistisk bacheloruddannelse (historie og dansk) på Roskilde Universitet

Historie og dansk er fagmoduler på den humanistiske bacheloruddannelse på Roskilde Universitet. Fagets videnskabsteori indgår i to kurser og et projekt på den humanistiske bacheloruddannelse, der er fælles for fagmodulerne historie og dansk:

1. Kursus i videnskab og filosofi (BK 1): 1. semester – 5 ECTS-point
2. Kursus i videnskabsteori (BK 7): 3. semester – 5 ECTS-point
3. Projekt med fokus på videnskabsteori (BP 3): 3. semester – 15 ECTS-point.

Underviserne er professorer og lektorer. Undervisernes forskningsområder indbefatter videnskabs-teori, videnskabshistorie, videnskabssociologi og idehistorie.

Integration i studieforløbet

Fagets videnskabsteori er integreret med andre studieelementer i projektet BP 3 og de to kurser BK 1 og BK 7. Fagets videnskabsteori indlæres i kurserne BK 1 og BK 7. Fagets videnskabsteori skal herefter anvendes integreret med andre fagelementer i projektet BP 3. Dvs. at Fagets videnskabsteori er *et integreret studieelement*.

Fagligt indhold

Indholdet og læringsmålene for de to kurser vurderes at afspejle hensigten med Fagets videnskabsteori fra 2001 og have fokus på at bibringe den studerende et bredere fundament af almen dannelse. Der er progression mellem de to kurser, og i projektet BP 3 skal de studerende anvende videnskabsteorien som redskab. Betragtes læringsmålene for de to kurser og projektet samlet, observeres derfor *tilgangen implementering med begge toninger*.

BK 1 er et generelt introducerende kursus inden for videnskab og filosofi i den humanistiske tradition. Kurset introducerer også til ligheder og forskelle mellem de human-, samfunds- og naturvidenskabelige traditioner og deres historiske og kulturelle betydning. Kurset skal bl.a. give de studerende:

- Viden om teorier, metoder, begreber, fagtraditioner og aktuelle diskussioner i den humanistiske dimension videnskab og filosofi
- Kompetence til at arbejde selvstændigt med problemstillinger inden for dimensionen videnskab og filosofi.

BK 7 er et progressionskursus, hvor de studerende fremlægger og sammen med underviserne diskuterer arbejdsopgaver for projekt BP 3, som har fokus på netop videnskabsteori. Kurset skal bl.a. give de studerende:

- Færdighed i at give en kritisk vurdering af videnskabsteoretiske implikationer af metodiske og teoretiske valg inden for det humanistiske område
- Kompetencer til at kunne reflektere kritisk over videnskabsteoretiske problemstillinger inden for det humanistiske område. Kompetencer til at reflektere over kursusstoffets betydning og relation til projektarbejdet.

I projektet BP 3 skal de studerende bl.a. demonstrere:

- Refleksion over projektet inden for en bredere faglig kontekst på baggrund af et kendskab til de humanistiske dimensioner
- Refleksion over projektets videnskabsteoretiske status i forhold til humanistisk videnskabsteori og til videnskabsteori i det hele taget.

Styring af studieelementet

Implementeringen er besluttet af studienævnet for den humanistiske bacheloruddannelse, dvs. på uddannelsesniveau.

4.6 Jura på Københavns Universitet

Fagets videnskabsteori indgår i kurset ret, moral og politik på bacheloruddannelsen i jura på Københavns Universitet. Faget ligger på uddannelsens 6. semester og har et omfang af 10 ECTS-point.

Den kursusansvarlige og primære underviser er lektor. Hans forskningsområder indbefatter retsfilosofi, retsetik og retsepistemologi.

Integration i studieforløbet

Ret, moral og politik er organiseret som et fagligt forløb uden kobling til andre studieelementer og uden at blive sat direkte i relation til andre kurser, dvs. *et selvstændigt studieelement*.

Fagligt indhold

Kursets faglige indhold er tilrettelagt efter at afspejle hensigten med Fagets videnskabsteori fra 2001. Faget sigter mod at give de studerende kendskab til retsfilosofiske og retssociologiske teorier og derigennem en indsigt i, hvordan juridisk praksis gensidigt interagerer med politik og moral. Faget skal kontekstualisere jura og give et videnskabsteoretisk perspektiv på jura og retsvidenskab. I læringsmålene ses dette, ved at de studerende skal have:

- Viden om retten som et lukket juridisk system og samtidig ét socialt system blandt flere
- Viden om retsvidenskabens videnskabsteori, særligt filosofisk og sociologisk teori om retten, og om videnskabsteoretiske grundproblemer i retten
- Evne til at sammenholde og perspektivere juridisk metode med forskellige filosofiske og samfundsvidenskabelige syn på det juridiske system.

Kurset sigter også til en vis grad mod at give de studerende redskaber til deres akademiske og professionelle virke, dvs. *tilgangen implementering med redskabsorienteret toning*. I læringsmålene kommer dette til udtryk, ved at de studerende skal have:

- Evne til at sammenkoble abstrakt retsvidenskabsteori med konkrete praktiske juridiske og samfundsmæssige problemstillinger
- Evne til teoretisk baseret analyse og behandling af konkrete praktiske problemstillinger i det juridiske felt, også når disse rækker ud over det retsdogmatiske område.

Styring af studieelementet

Implementeringen er besluttet af studienævnet for jura, dvs. på uddannelsesniveau.

4.7 Kemi og teknologi på Danmarks Tekniske Universitet

Fagets videnskabsteori indgår i kurset ingeniørfagets videnskabsteori på bacheloruddannelsen i kemi og teknologi på Danmarks Tekniske Universitet. De studerende på uddannelsen sammensætter selv deres kursusplan, men kurset anbefales at ligge et sted mellem 4. og 6. semester. Kurset har et omfang af 5 ECTS-point.

Undervisere er professorer og lektorer. En af undervisernes forskningsområder indbefatter samspillet mellem forskning, industri og myndigheder, men er ellers ikke relateret til Fagets videnskabsteori.

Integration i studieforløbet

Ingeniørfagets videnskabsteori er organiseret som et fagligt forløb uden kobling til andre studieelementer og uden at blive sat direkte i relation til andre kurser, dvs. *et selvstændigt studieelement*.

Fagligt indhold

Kurset favner læringsmål, der afspejler hensigten med Fagets videnskabsteori fra 2001, men også læringsmål med fokus på at give de studerende såvel et bredere fundament af almen dannelse som redskaber til deres akademiske og professionelle virke, dvs. *tilgangen implementering med begge toninger*.

Formålet med kurset er at sætte de studerende i stand til at karakterisere, anvende og vurdere:

1. Grundlæggende videnskabsteori og logisk ræsonnement sat i forhold til teknologi og ingeniørarbejde
2. Grundlæggende etisk teori sat i forhold til teknologi og ingeniørarbejde
3. Værdier i ingeniørarbejde med indflydelse på dets økonomiske, sociale og miljømæssige konsekvenser.

Følgende læringsmål er et eksempel på fagligt indhold, hvor hensigten med Fagets videnskabsteori fra 2001 er afspejlet:

- En studerende skal kunne karakterisere og analysere ingeniørens rolle i den historiske og nutidige udvikling af teknologi.

Følgende læringsmål er et eksempel på fagligt indhold, hvor studieelementet har til formål at give studerende et bredere fundament af almen dannelse:

- Karakterisere og anvende grundlæggende teorier inden for normativ etik.

Følgende læringsmål er et eksempel på fagligt indhold, hvor studieelementet har til formål at give de studerende redskaber til deres akademiske eller professionelle virke:

- Analysere og vurdere brugen af og begrænsningerne ved forskellige typer af viden, der anvendes i forbindelse med udvikling af teknologi.

Styring af studieelementet

Ingeniørfagets videnskabsteori udbydes for alle uddannelser på Danmarks Tekniske Universitet, og implementeringen er dermed besluttet på universitetsniveau.

4.8 Medicin på Aarhus Universitet

Fagets videnskabsteori indgår i kurset medicinsk filosofi og videnskabsteori (studium generale) på bacheloruddannelsen i medicin på Aarhus Universitet. Faget ligger på uddannelsens 1. semester og har et omfang af 5 ECTS-point.

Den kursusansvarlige og eneste underviser er professor. Hans forskningsområder indbefatter almen filosofi og medicinsk filosofi.

Integration i studieforløbet

Medicinsk filosofi og videnskabsteori er implementeret som et fagligt forløb uden kobling til andre studieelementer, dvs. *et selvstændigt studieelement*. Kurset har status af et grundkursus, der skal give de studerende begrebsmæssige og teoretiske redskaber til at analysere og diskutere videnskabsteoretiske og filosofiske problemstillinger i relation til specifikke medicinske områder gennem hele studieforløbet og i særdeleshed i tilknytning til professionssporet.

Fagligt indhold

Kursets faglige indhold er tilrettelagt efter at afspejle hensigten med Fagets videnskabsteori fra 2001, dvs. *tilgangen grundlæggende implementering*. Dette afspejler sig i følgende læringsmål:

De studerende skal kunne redegøre for og diskutere grundlæggende filosofiske problemstillinger i medicin og lægegering:

- Sygdomsbegreber og sundhedsbegreber
- Kriterier for viden og evidens i medicinsk grundforskning, klinisk praksis og samfundsmedicin
- Etiske spørgsmål, bl.a. i relation til nye muligheder i kraft af den bioteknologiske udvikling
- Værdigrundlaget for den lægefaglige praksis
- Hvad er god lægegering?
- Retfærdighed i sundhed, lægens rolle i sundhedsvæsenet, sundhedsvæsenets rolle i samfundet.

Styring af studieelementet

Implementeringen er besluttet af studienævnet, dvs. på uddannelsesniveau.

5 Yderligere tabeller

TABEL 5.1

Grundlæggende implementering – samtlige kortlagte udbud i kategorien

Område	Studie	Institution	Titel	Struktur	Styring	Semester	ECTS-point
HUM	Historie	Aarhus Universitet	Studium generale	Selvstændigt	Anden styring	2. semester	10
HUM	Nordisk sprog og litteratur (dansk)	Aarhus Universitet	Studium generale	Selvstændigt	Anden styring	1. semester	10
SAMF	Jura	Aarhus Universitet	Retslære, retssociologi og retshistorie	Integreret	Uddannelsesniveau	3. semester	5
SUND	Medicin	Aarhus Universitet	Medicinsk filosofi og videnskabsteori (studium generale)	Selvstændigt	Uddannelsesniveau	1. semester	5
TEK-NAT	Biologi	Syddansk Universitet	BB509: mikrobiologi (5 ECTS-point) BB510: økologi (15 ECTS-point) BB511: zoofysiologi (10 ECTS-point) BB512: population og evolution (5 ECTS-point) BB525: zoologi og evolution (10 ECTS-point) BB526: elementær økotoxikologi (5 ECTS-point) BB531: planter, protister og svampe (10 ECTS-point)	Integreret	Uddannelsesniveau	Hele bacheloruddannelsen	60
TEK-NAT	Biologi	Aarhus Universitet	Fagets videnskabsteori og etik: biologi, molekylærbiologi og agrobiologi	Selvstændigt	Uddannelsesniveau	2. semester	5
TEK-NAT	De fysiske fag (fysik)	Københavns Universitet	Videnskabsteori og etik for fysikere (VtFys)	Selvstændigt	Uddannelsesniveau	6. semester	7,5
TEK-NAT	Fysik	Syddansk Universitet	Videnskabsteori for fysikere	Selvstændigt	Uddannelsesniveau	4. semester	2,5
TEK-NAT	Fysik	Aarhus Universitet	Fagets videnskabsteori og etik: fysik, kemi og geologi	Selvstændigt	Anden styring	4. semester	5

Område	Studie	Institution	Titel	Struktur	Styring	Semester	ECTS-point
TEK-NAT	Nat. bach. (fysik)	Roskilde Universitet	BK3: naturvidenskabsteori BP3: naturvidenskabsteori og metoder i naturvidenskab (basisprojekt 3)	Integre- ret	Uddannelsesniveau	BK 3: 3. semester BP 3: 3. semester	20

TABEL 5.2

Implementering med redskabsorienteret toning – samtlige kortlagte udbud i kategorien

Område	Studie	Institution	Titel	Struktur	Styring	Semester	ECTS-point
HUM	Dansk	Københavns Universitet	Videnskabsteori og metode	Selvstændigt	Uddannelsesniveau	4. semester	7,5
HUM	Dansk	Aalborg Universitet	Humanvidenskabelig teori og metode	Integre- ret	Uddannelsesniveau	1. semester	5
HUM	Historie	Københavns Universitet	Globalhistorie og historiografi (2. semester) Historisk samfundsanalyse og videnskabsteori (3. semester) Historisk kulturanalyse og videnskabsteori (4. semester)	Integre- ret	Uddannelsesniveau	Fordelt over flere semestre	45
SAMF	Erhvervsøkonomi (HA)	Copenhagen Business School	Erhvervsøkonomiens videnskabsteori	Integre- ret	Uddannelsesniveau	6. semester	7,5
SAMF	Erhvervsøkonomi (HA)	Syddansk Universitet	Organisation med videnskabsteori	Integre- ret	Uddannelsesniveau	1. semester	10
SAMF	Erhvervsøkonomi (HA)	Aalborg Universitet	Modul 3: (K) – virksomhedsprojekt. Tema: økonomi, innovation og bæredygtighed (1. semester) Modul 5: projektarbejde. Tema: virksomheden set i en international kontekst. Blok 5: videnskabsteori (2. semester)	Integre- ret	Uddannelsesniveau	Fordelt over flere semestre	20
SAMF	Erhvervsøkonomi (HA)	Aarhus Universitet	Philosophy of science/videnskabelig metode	Integre- ret	Uddannelsesniveau	6. semester	5
SAMF	Historie	Aalborg Universitet	Historisk videnskabsteori og metode: kildeanalyse (2. semester) Historisk videnskabsteori og metode: fremstillingsanalyse (3. semester)	Integre- ret	Uddannelsesniveau	Fordelt over flere semestre	20
SAMF	Jura (HA (jur.))	Copenhagen Business School	Økonomisk videnskabsteori Videregående juridisk metode og retsteori	Integre- ret	Uddannelsesniveau	5. semester	7,5

Område	Studie	Institution	Titel	Struktur	Styring	Semester	ECTS-point
SAMF	Jura	Københavns Universitet	Ret, moral og politik	Selvstændigt	Uddannelsesniveau	6. semester	10
SAMF	Jura	Syddansk Universitet	Juridisk metode (1. semester) Retshistorie, retsfilosofi og retssociologi (5. semester)	Integre- ret	Uddannelsesniveau	Fordelt over flere semestre	20
SAMF	Jura	Aalborg Universitet	Retsvidenskabsteori	Selvstændigt	Uddannelsesniveau	3. semester	10
SAMF	Samf. bach. (erhvervsøkonomi, HA)	Roskilde Universitet	Basiskursus 7 (BK 7) – samfundsvidenskabelig videnskabsteori	Selvstændigt	Uddannelsesniveau	3. eller 5. semester	5
SAMF	Økonomi	Aalborg Universitet	Modul 5: projektarbejde og PBL (1. semester) Modul 9: projektarbejde med videnskabsteori (2. semester) Modul 20: økonomisk metodologi (5. semester)	Integre- ret	Uddannelsesniveau	Fordelt over flere semestre	25
SAMF	Økonomi	Aarhus Universitet	Scientific methods	Selvstændigt	Uddannelsesniveau	6. semester	5
SUND	Medicin	Syddansk Universitet	Hele akademikersporet på medicin (i alt 30 ECTS-point). Primært dog modulerne B6 og B7. Moduler i akademikersporet: Studiestartsopgave (modul B1 – 1. semester) Biostatistik – epidemiologi (modul B4 – 2. semester) "Viden og værdier" (modul B6 – 3. semester) Kvalitative metoder (modul B7 – 4. semester) Videnskabelig metode: forskningsmetodologisk grundkursus (modul B10 – 5. semester) Videnskabelig metode: bachelorprojekt (modul B11 – 6. semester)	Integre- ret	Uddannelsesniveau	Fordelt over flere semestre	30
SUND	Medicin	Aalborg Universitet	Introduktion til problembaseret læring, kommunikation og sundhedsfaglig praksis (1. semester) Statistik, videnskabsteori og forskningsledelse (3. semester)	Integre- ret	Anden styring	Fordelt over flere semestre	10
TEK-NAT	Biologi	Aalborg Universitet	Problembaseret læring i videnskab, teknologi og samfund (1. semester) Fagenes videnskabsteori og metoder (2. semester)	Integre- ret	Uddannelsesniveau	Fordelt over flere semestre	25

Område	Studie	Institution	Titel	Struktur	Styring	Semester	ECTS-point
Eksperimentel biologi (2. semester)							
TEK-NAT	Digital design og interaktive teknologier	IT-Universitetet i København	Philosophy of science and technology	Selvstændigt	Uddannelsesniveau	3. semester	7,5
TEK-NAT	Kemiteknologi	Aalborg Universitet	Problembaseret læring i videnskab, teknologi og samfund (1. semester) Fagenes videnskabsteori og metoder (2. semester) Kemisk ligevægt (2. semester)	Integreret	Uddannelsesniveau	Fordelt over flere semestre	25
TEK-NAT	Fysik	Aalborg Universitet	Problembaseret læring i videnskab, teknologi og samfund (1. semester) Fysikkens metoder (4. semester)	Integreret	Anden styring	Fordelt over flere semestre	15

TABEL 5.3

Implementering med bredere almindennende toning – samtlige kortlagte udbud i kategorien

Område	Studie	Institution	Titel	Struktur	Styring	Semester	ECTS-point
HUM	Historie	Syddansk Universitet	Videnskabsteori og historiografi	Selvstændigt	Anden styring	2. semester	10
SAMF	Økonomi	Københavns Universitet	Videnskabsteori for økonomer	Selvstændigt	Uddannelsesniveau	6. semester	7,5
SAMF	Økonomi	Syddansk Universitet	Videnskabsteori på samfundsøkonomisk linje	Selvstændigt	Uddannelsesniveau	3. semester	5
TEK-NAT	Biologi	Københavns Universitet	Biologisk videnskabsteori (VtBio)	Selvstændigt	Uddannelsesniveau	4. semester	7,5

TABEL 5.4

Implementering med begge toninger – samtlige kortlagte udbud i kategorien

Om-råde	Studie	Institution	Titel	Struktur	Styring	Semester	ECT S-po-int
HUM	Dansk	Syddansk Universitet	Videnskabsteori 1 (2. semester) Sprog og kommunikation 2 (2. og 3. semester) Litterær metode og analyse 2 (2. og 3. semester)	Integreret	Anden styring	Fordelt over flere semestre	20
HUM	Hum. bach. (historie og dansk)	Roskilde Universitet	BK 1: kursus i videnskab og filosofi (1. semester) BK 7: kursus i videnskabs-teori (3. semester) BP 3: projekt med fokus på videnskabsteori (3. semester)	Integreret	Uddannelsesniveau	Fordelt over flere semestre	25
SUND	Medicin	Københavns Universitet	Kursus og eksamen i medicinsk etik og filosofi	Selvstændigt	Uddannelsesniveau	4. semester	5
TEK-NAT	Kemi og teknologi	Danmarks Tekniske Universitet	Ingeniørfagets videnskabsteori	Selvstændigt	Anden styring	Anbefales et sted mellem 4. og 6. semester	5

6 Bilag

Bilag A

Materiale oversendt fra undervisningsminister Margrethe Vestager til Folketingets uddannelsesudvalg den 13. november 2000: Undervisningsministerens følgebrev, Rektorkollegiets brev til undervisningsministeren af 16. oktober 2000 samt statusrapport fra Rektorkollegiets ad hoc-arbejdsgruppe vedr. Filosofikum.

Kilde: Materiale indhentet via Folketingets Oplysning.

Bilag B

Henvendelse fra undervisningsminister Margrethe Vestager til Folketingets uddannelsesudvalg af 8. januar 2001. vedr. aftale med Rektorkollegiet.

Kilde: http://webarkiv.ft.dk/?/Samling/20001/udvtilag/UDU/Almdel_bilag140.htm

ORIGINAL

UNDERVISNINGS
MINISTERIET

Folketingets Uddannelsesudvalg
Christiansborg

Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf 3392 5000
Fax 3392 5547
www.uvm.dk

Uddannelsesudv. 2. m. del. 2. 2. bil. 7 6

13 NOV. 2000

I fortsættelse af mit brev til Folketingets Uddannelsesudvalg af 23. juni 2000, hvori jeg orienterede om den af Rektorkollegiet nedsatte arbejdsgruppe om genfortolkning af filosofikum, fremsender jeg hermed den statusrapport, som jeg netop har modtaget fra Rektorkollegiet bilagt kopi af kollegiets brev af 16. oktober 2000.

Jeg vil snarest indkalde Rektorkollegiet til et møde, hvor jeg vil drøfte den videre procedure med indførelse af filosofikum på de lange videregående uddannelser, herunder igangsættelse af pilotforsøg på området.

Jeg vil fortsat holde udvalget orienteret om det videre arbejde.

Med venlig hilsen

Margrethe Vestager

Bilag:

Kopi af Rektorkollegiets brev af 16. oktober 2000 til undervisningsministeren bilagt statusrapport fra ad hoc-arbejdsgruppen vedr. filosofikum samt oversigt over filosofikumrelaterede kurser ved universitetslovsinstitutioner

REKTORKOLLEGIET

The Danish Rectors' Conference

INDGÅET

US, FHK 26 Vester Voldgade 121 A, 4. sal
27 OKT. 2000 DK-1552 København V

GL+TH

Tel: (+45) 3392 5424
Fax: (+45) 3392 5075

Internet: www.rks.dk
E-mail: ph@rks.dk

Undervisningsminister Margrethe Vestager
Undervisningsministeriet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K

Så:

Fra ministeren	Til	Udvalget
		Svarudkast
		Til videre foranst.
		Til orientering
		Svarfrist: STRAKS
		Kvit. svar fra M.S.
		d. 26/10-2000 M.S.

HBV ad

sm +

kommentarer

TKR 29/10

Til: TKR. OM

27/10.00 6693

Udvalget; Uepi MIB

Udvalget + skriv til FUV

16. oktober 2000
Ref. 2000-2029-03
PH

Kære Margrethe Vestager

Rektorkollegiet har ved flere lejligheder orienteret dig om forløbet af det udvalgsarbejde om et fornyet "filosofikum", som Kollegiet iværksatte efter vores møde den 24. februar 2000.

Der foreligger nu en rapport fra Rektorkollegiets ekspertgruppe, der har arbejdet ud fra den antagelse, at et nyt filosofikum bør integreres i den løbende faglige udviklingsproces i hvert enkelt universitetsfag, og at det er det pågældende fags faglige studienævn, der har ansvaret for udviklingen af det bedst egnede filosofikummodul for det pågældende fags studerende. Rapporten giver sammen med oversigten over eksisterende kurser af videnskabsteoretisk og -historisk relevans en status over institutionernes fokusering på denne type kvalifikationer p.t., men er i øvrigt udarbejdet efter ekspertgruppens kommissorium (tidligere fremsendt).

I statusrapporten foreslår ekspertgruppen, at man undlader at tale om "filosofikum" på grund af de mange forskellige associationer, der er til den gamle filosofikuminstitution. I stedet foreslår udvalget, at man lægger sig efter det navn, der anvendes på Aarhus Universitet, hvor kurser af overvejende filosofisk, videnskabsteoretisk eller -historisk tilsnit betegnes "studium generale"-kurser.

Som tidligere annonceret har udvalget desuden indsamlet data med henblik på at skabe et overblik over kurser, der af institutionerne skønnes at være af *studium generale* - karakter. Der er udarbejdet en oversigt, som er vedlagt. Af oversigten fremgår det, at det er meget forskelligt, hvad de enkelte institutioner tæller med. Ekspertgruppen har valgt ikke at fjerne kurser fra oversigten, idet dette ville kræve en undersøgelse af pensum, som udvalgets tidsfrist ikke gav mulighed for.

Uddannelsesstyrelsen
De videregående uddannelser

17 OKT. 2000

30 OKT. 2000

1999-2723-106 (U-48464)

I Rektorkollegiet lægger vi særlig vægt på, at ekspertgruppen ikke finder det hensigtsmæssigt at tage et initiativ på området med mindre formålet først og fremmest er at kvalificere de studerende bedre og give dem instrumenter til at perspektivere deres studium i en bredere samfundsmæssig og videnskabelig kontekst. Et *studium generale* - initiativ bør altså ikke sættes i værk for eksempelvis at give de studerende en almen dannelse eller en studieparathed, idet disse to opgaver bør løses i gymnasiet. Ligeledes er det ikke hverken ekspertgruppens eller Rektorkollegiets opfattelse at et *studium generale* - initiativ bør indføres for at håndtere et evt. frafaldsproblem.

Rektorkollegiet har fundet behov for yderligere politiske tilkendegivelser, og står derfor til rådighed for at drøfte *studium generale* - ideen med dig. Som det fremgår af rapporten er konsekvensen af at indføre et *studium generale* i alle universitetsstudier ret omfattende.

Med venlig hilsen

Henrik Tøft Jensen

5. oktober 2000
Ref. 2000-2029-03
PH

Til Rektorkollegiet

Statusrapport fra ad hoc-arbejdsgruppe vedr. Filosofikum

I. Indledning

Foranlediget af et forslag til folketingsbeslutning om indførelse af filosofikum på de lange videregående uddannelser har Rektorkollegiet 6. juni 2000 nedsat en ad hoc-arbejdsgruppe bestående af repræsentanter for de 10 universitetslovsinstitutioner under Forskningsministeriet. Gruppen har som kommissorium med udgangspunkt i det materiale vedrørende filosofikumrelaterede aktiviteter, der er indsamlet fra institutionerne, at

1. give en vurdering af mulighederne for og hensigtsmæssigheden af at indføre et fælles "filosofikum-modul" for alle uddannelser på kandidatniveau
2. foreslå pilotprojekter
3. komme med forslag til indhold, emner og cases, der kan inspirere til at integrere filosofikumrelaterede aktiviteter i undervisningen
4. komme med forslag til, hvordan eksisterende initiativer kan synliggøres.

Arbejdsgruppen består af:

Jes Adolphsen, AAU,
Lotte Søgaard Andersen, SDU,
Leon Brimer, KVL,
Hans Fink, AU, (formand),
Finn Frandsen, HHÅ,
Helge Elbrønd Jensen, DTU,
Ole Fogh Kirkeby, HHK,
Søren Kjørup, RUC,
Else Lemmich, DFH,
Thomas Söderqvist, KU.

Sekretær for arbejdsgruppen er Peter Holsøe, Rektorkollegiet.

Arbejdsgruppen har holdt møder i København 27. juni og 18. september og skal på den baggrund gøre status over sit arbejde.

II. Det gamle filosofikum

I 1675 blev der på Griffenfeldts initiativ indført en ny prøve på Københavns Universitet. Dens navn var "Examen Philosophicum", og den skulle afløse en tidligere mere krævende eksamen som adgangskrav til videregående universitetsstudier. Undervisningen til prøven var i filosofi i en særdeles bred forstand, der omfattede matematik, fysik, grammatik, logik og etik.

Prøvens formål var at give de studerende en vis almen dannelse som forudsætning for deres mere specialiserede fagstudier. Den gav i øvrigt også kompetence til at undervise ved de højere skoler. Indholdet og formen af prøven var ofte genstand for diskussion og blev ændret flere gange.

Ved en større reform i 1871 skabtes den form, der skulle være gældende i 100 år. Prøven skiftede officielt navn til "Den almindelige filosofiske prøve", men blev dog ofte fortsat kaldt "filosofikum". Det blev fastsat, at undervisningen til prøven skulle være "philosophisk propædeutik", dvs. en forberedende undervisning i filosofi, nu især forstået som en indledende oversigt over den europæiske filosofis historie og en elementær introduktion til logik og psykologi. I nogle tilfælde kunne en almen videnskabslære også indgå i pensum. Undervisningen havde form af forelæsninger ved professorerne i filosofi, som personligt havde ansvaret for undervisningens indhold og ofte selv havde skrevet lærebøgerne. Da be-

ståelse af prøven var en betingelse for at tage andre prøver på universitetet, lå undervisningen i sagens natur i første studieår og havde normalt et omfang på 4 timer om ugen i 2 semestre. Der var mundtlig eksamen med ekstern censur og mulighed for karaktererne "udmærket godt", "meget godt", "godt" og "temmelig godt", med "godt" som mindste krav for beståelse. Også på de nye universiteter i Aarhus og Odense var det fra oprettelsen et krav, at de studerende skulle tage filosofikum som den første universitetseksamen. Et tilsvarende krav har aldrig været gældende på de øvrige lange videregående uddannelser og nåede ikke at blive gældende på universitetscentrene i Roskilde og Aalborg. Det stærkt stigende studentertal i 1960'erne førte til, at mange andre lærere end professorerne medvirkede som undervisere.

I 1971 blev der udsendt en bekendtgørelse fra Undervisningsministeriet, der ophævede reglen om, at de studerende skulle bestå Den almindelige filosofiske prøve, før de kunne aflægge nogen anden universitetseksamen. Formelt var det ikke en afskaffelse af prøven; men i praksis blev det resultatet. Det indtraf pludseligt og uden officiel begrundelse. Et længerevarende ministerielt udvalgsarbejde var udmundet i, at et stort flertal gik ind for en reform af undervisningens form og indhold; alligevel resolverede ministeren simpelthen, at reglen skulle ophæves. På nogle fakulteter og institutter - især i Aarhus - blev der indført nye obligatoriske kurser i fagrelevant filosofi og videnskabsteori; men et fælles kursus i filosofi for alle nye studerende på universiteterne var der ikke længere tale om.

Filosofikum havde fra begyndelsen været omstridt. Der var stadige pædagogiske problemer med at finde et niveau for undervisningen, der passede til alle. Hvis kravene blev for strenge, ville for mange dumpe, og hvis kravene blev for løse, ville for mange miste respekten for prøven og forsøge at klare sig med manuduktion frem for at følge undervisningen. På grund af prøvens særstatus risikerede man let, at både de studerende og de faglige miljøer oplevede den som en irrelevant forhindring, der blot skulle passeres lettest muligt, før man kunne komme til det egentlige. På grund af den manglende koordinering mellem lærerne i filosofi og de øvrige lærere var prøvens indhold ofte ude af trit med den i øvrigt meget forskelligartede faglige udvikling på de mange forskellige fag. Stigningen i studentertallet førte til stigende praktiske problemer i forbindelse med afholdelsen af undervisning og eksamen. I perioder, hvor dygtige og velrenommerede lærere forestod undervisningen, kunne der stå respekt om filosofikum, men ordningen var generelt sårbar for kritik. Blandt dem der har taget filosofikum, er der således yderst forskellige vurderinger af udbyttet af undervisningen. Der går mange vandresagn om besynderlige

lærere og uforberedte eksaminander. Når der nu foreligger et forslag om indførelse af filosofikum på alle de lange videregående uddannelser, er det derfor helt nødvendigt, at man gør sig klart, hvad man vil forstå ved "filosofikum", hvad kontinuiteten til den gamle ordning skal bestå i, og hvordan man sikrer en fornyelse, der bedst muligt tager højde for de problemer, som ubetvivleligt knyttede sig til den gamle ordning.

III. Den øjeblikkelige situation

Rektorkollegiet har foranstaltet en rundspørge til de 10 berørte institutioner om hvilke filosofikumrelaterede aktiviteter, der var i gang på institutionen. En oversigt over svarene fra institutionerne er samlet i bilag 1. Det indkomne materiale er temmelig heterogent. Der er tale om kurser på mange niveauer, med mere eller mindre fagspecifikt indhold og rettet til undervisningshold af meget forskellig størrelse. Tolkningen af hvad der skal lægges i betegnelsen "filosofikumrelateret", har tydeligvis været forskellig fra uddannelse til uddannelse.

I flere af svarene fra uddannelserne fremgår det at en refleksion over fagets egenart og historie indgår i den øvrige undervisning som en integreret dimension. Vi er i vore overvejelser gået ud fra, at et "filosofikummodul" må forstås som et egentligt kursus eller undervisningsforløb med tilhørende eksamen og ikke blot en dimension eller tematik i den øvrige undervisning. Hvis det kun drejede sig om det sidste, som burde være en selvfølgelig del af enhver akademisk undervisning, ville der ikke være nogen grund til at tage noget initiativ overhovedet.

IV. Et nyt filosofikum?

Vi har samlet vore overvejelser over mulighederne for og hensigtsmæssigheden af et fælles "filosofikummodul" for alle kandidatuddannelser i 8 punkter, der under alle omstændigheder må tages stilling til, før en beslutning kan konkretiseres og føres ud i livet:

- IV. 1. Formålet med kurset
- IV. 2. Ansvar for kurset
- IV. 3. Undervisernes kompetence
- IV. 4. Indholdet af kurset
- IV. 5. Navnet på kurset
- IV. 6. Placeringen af kurset i studieforløbet
- IV. 7. Omfanget af kurset

IV. 8. Eksamensformen

IV. 9. Pligten til at oprette og til at tage kurset

IV.1. Formålet med kurset

Når der er tale om at indføre et nyt eller fornyet "filosofikum", er det vigtigt at gøre sig klart, hvad der er den overordnede begrundelse for initiativet, som skal være styrende for beslutninger på alle niveauer. Hvad er det, der savnes i den nuværende situation, og hvad er det, man ønsker at opnå med det foreslåede kursus? Arbejdsgruppen har overvejet 3 formål, som man kunne ønske, at et filosofikummodul opfyldte.

A) At de studerende får en fælles almen dannelse bestående i et vist overblik over filosofiens og den vestlige kulturs udvikling.

B) At de studerende forberedes til deres fagstudier ved en almen introduktion til videnskabelige tænkemåder og metoder

C) At de studerende får lejlighed til at kvalificere deres faglige specialisering ved at se den i et større, alment perspektiv.

Disse hensyn udelukker ikke hinanden, men der er enighed i arbejdsgruppen om, at C), hensynet til faglig kvalificering, må være det overordnede. For os at se vil der kun være grund til at indføre et nyt filosofikum, hvis det kan udformes sådan, at det vil bidrage til at gøre de færdige kandidater bedre egnede til at varetage de funktioner, deres uddannelse skal kvalificere dem til. Et kursus ville således være velbegrundet, hvis det på en systematisk og velgennemtænkt måde kunne modvirke den stadige risiko for, at de studerendes faglige fordybelse fører til et fagligt snæversyn, der reelt gør dem mindre egnede i de ofte tværfaglige sammenhænge, de vil komme til at fungere i. Kurset måtte gerne bidrage til realistisk faglig selvforståelse og en passende faglig ydmyghed.

Hvad A), hensynet til almen dannelse, angår, kunne man altid ønske, at de studerende ved studiestart havde bedre og mere ensartede såvel almenne som specielle forudsætninger, end de faktisk viser sig at have. Hvis der særligt savnes en fælles almen dannelse i form af kendskab til hovedtræk i den vestlige tænknings historie, kan dette dog efter vor mening bedst søges løst i gymnasiet, gerne ved en styrkelse af filosofifaget der. Når det gælder B), hensynet til en indledende studieforberedelse, mener vi ikke, at et alment kursus er velegnet. En almen refleksion over videnskab og videnskabelige tænkemåder er en både nødvendig og værdifuld ledsager til videnskabelige studier, men næppe en god introduktion til dem. Her gælder det om at komme i gang med konkrete eksempler på

faglige problemstillinger så hurtigt som muligt. Der vil formentlig altid være problemer knyttet til overgangen fra gymnasium til universitet, men disse problemer bør efter vor mening søges afhjulpnet målrettet og helt uafhængigt af spørgsmålet om oprettelse af et filosofikumkursus.

IV.2. Ansvar for kurset

Hvis hensynet til at styrke den faglige kvalificering er det overordnede formål med et filosofikummodul, betyder det efter vor mening, at de faglige studienævne, der har ansvaret for de enkelte uddannelser, også bør have det primære og formelle ansvar for udviklingen af det bedst egnede filosofikummodul for det pågældende fags studerende. En integration af et nyt filosofikum i den løbende faglige udviklingsproces ser vi som afgørende for, at kurset bliver et velfungerende led, snarere end et påtvunget fremmedelement i uddannelserne.

Ved en sådan decentral placering af ansvaret for kurset er der selvfølgelig en risiko for, at den almene dimension i kurset glider i baggrunden, og at der ikke bliver det ønskelige fællespræg mellem de mange fags filosofikummoduler. For at modvirke denne risiko vil det være nødvendigt, at der fra mere centralt hold (enten ministerium eller institution) fastlægges nogle minimumskrav, som det enkelte kursus skal opfylde for overhovedet at være et filosofikummodul. Disse krav må på den ene side være rummelige nok til at tillade varianter og en stadig fornyelse, men på den anden side også præcise og operative nok til, at studienævnene kan fastholdes på deres ansvar. Dette sidste må ske gennem institutionernes godkendelse af studieordningerne. På store institutioner kunne man oprette et tværfakultært udvalg, der kunne have rådgivende og koordinerende funktioner i forhold til kurserne. Man kunne også overveje et fælles censorkorps for alle institutionerne. Spørgsmål om meritoverførsel må på sædvanlig vis være et studienævnsanliggende; men der bør lægges op til en liberal godskrivningspraksis.

IV.3. Undervisernes kompetence

Det daglige ansvar vil være undervisernes. Udvalget finder det yderst vigtigt, at undervisningen er forskningsbaseret, og at den varetages af lærere, der kombinerer beherskelse af de overordnede filosofikumproblematikker med konkret indsigt i de fag, undervisningen skal perspektivere. Flere fakulteter og store uddannelser har allerede deres

egne institutter eller afdelinger for fagenes eller fagets filosofi, historie, videnskabsteori og/eller etik, hvor en sådan dobbeltkompetence forefindes, og disse må forudsættes udbygget. Ansatte her vil selvstændigt eller i samarbejde med andre kunne forestå kurser, der sætter faglige problemstillinger ind i almene sammenhænge. Mindre uddannelser vil kunne gå sammen om opgaven eller "udlicitere" den uden derved at afgive det overordnede ansvar. Det ville være ønskeligt, at der etablerede sig et landsdækkende fagligt forum for undervisere ved kurserne, og at der åbnes muligheder for efteruddannelse af lærere.

IV.4. Indholdet af kurset

Hvis formålet med et evt. filosofikummodul er at give de studerende lejlighed til at kvalificere deres faglige specialisering ved at se denne i et større alment perspektiv, må indholdet af kurset forbinde faglige spørgsmål med interessante og relevante spørgsmål af mere almen art. Vi foreslår, at kursets indhold skal være en undervisning, hvori det enkelte fags genstandsområde, typiske problemstillinger og aktuelle situation søges indplaceret i en almen filosofisk, videnskabsteoretisk, historisk, sociologisk og etisk sammenhæng. Til de fleste fag foreligger allerede bøger og artikelsamlinger, som vil kunne være egnede som undervisningsmateriale. Kursets direkte fagrelaterede og dets mere almene elementer kan enten behandles integreret kurset igennem eller behandles hver for sig, enten sådan at kurset starter i det fagrelaterede for derefter at udvide perspektivet, eller omvendt sådan at et alment perspektiv præsenteres først for derefter at snævreres ind til det fagrelaterede.

IV.5. Navnet på kurset

I det foregående har vi blot overtaget ordet 'filosofikum' fra vort kommissorium og fra forslaget til folketingsbeslutning. Vi mener imidlertid ikke, at navnet vil være særlig velvalgt, da der næsten uundgåeligt vil være mange associationer knyttet til det, som vil være vildledende i forhold til begrundelsen og indholdet af et nyt kursus. Vi er enige om i stedet at anbefale betegnelsen "Studium Generale", som allerede bruges på Aarhus Universitet.

IV.6. Placeringen af kurset i studieforløbet

Det ligger i vor opfattelse af formålet med kurset, at dette ikke egner sig til at være studieforberedende eller studieintroducerende. Kurset ligger formentlig bedst på bacheloruddannelsen, men efter 1. studieår. Det kunne gøres til en regel, at prøven skal være aflagt inden specialet påbegyndes.

IV.7. Omfanget af kurset

Jo større kursus, man forestiller sig, des vanskeligere vil det blive at finde plads til det og især på de uddannelser, hvor der ikke er tradition for videnskabsteoretisk refleksion. På den anden side må kurset have et vist omfang, for at det skal give mening at indføre det, og for at det skal have en mulighed for at opfylde sit formål. 1/8 årsv. eller 7,5 ECTS-point må være et absolut minimum.

IV.8. Eksamensform

Hvis kurset skal tages alvorligt af de studerende og af de faglige miljøer, bør det i videst muligt omfang ligestilles med alle andre kurser og under alle omstændigheder være forbundet med eksamen og ikke blot afløsning ved aktiv deltagelse eller lignende. Vi vil anbefale skriftlig eksamen (gerne hjemmeopgave) med ekstern censur og karakter efter 13-skalaen; men mener i øvrigt, at det må være op til det enkelte studienævn at vælge eksamensform ud fra en samlet vurdering af prøvens placering i uddannelsen.

IV.9. Pligten til at oprette og til at tage kurset

Hvis der virkelig skal være tale om et fælles kursus for alle kandidatuddannelser, må det selvfølgelig være en pligt for alle studienævne for disse uddannelser at oprette et kursus og gøre det til et obligatorisk element i fagets studieordning. Vi er i arbejdsgruppen enige om, at der må være en pligt til at et kursus oprettes, mens vi ikke er enige om, hvorvidt kurset skal være frivilligt eller obligatorisk for de studerende.

Det vil under alle omstændigheder være forbundet med næsten uoverstigelige praktiske problemer at få udviklet et kursus og få ændret alle studieordninger i løbet af et år. Det forekommer ganske urealistisk at forestille sig, at dette skulle kunne ske med virkning for studieåret

2001-02. Man kunne anbefale en overgangsperiode på 5 år, hvor studienævnene fik lejlighed til at eksperimentere med frivillige kurser, som evt. kunne gøres obligatoriske, når studieordningerne alligevel skulle revideres. Man kunne også overveje, om ikke indførelsen af filosofikummoduler på uddannelserne, når det kommer til stykket, snarere burde gøres til et tema for de enkelte institutioners udviklingskontrakter, end til et bekendtgørelsesanliggende.

V. Afslutning

Udvalget håber med ovenstående at have besvaret kommissoriets pkt. 1. Besvarelsen vil selvfølgelig kunne uddybes, hvis det ønskes. Hvad pkt. 2 angår, har grundlaget for at foreslå egentlige pilotprojekter ikke været til stede; men på nogle af institutionerne er man allerede på udvalgsmedlemmers initiativ gået i gang med at overveje nye kurser, som evt. vil kunne gøres til pilotprojekter.

Ud over at give vort forslag til en indholdsbestemmelse af et kursus, venter vi indtil videre med at komme med mere detaljerede forslag til indhold, emner og cases (pkt. 3). Indsamlingen af oplysninger fra uddannelserne (bilag 1) har givet en første, ret ufuldkommen, synliggørelse af allerede igangværende aktiviteter. Såfremt en ny, fælles ordning for Studium Generale-kurser indføres, anbefaler vi, at institutionerne udarbejder samlede oversigter over kurserne til gensidig inspiration mellem uddannelserne både internt og eksternt (pkt. 4). Udvalget medvirker gerne som koordineringsorgan for institutionernes videre arbejde med udviklingen af sådanne kurser.

På arbejdsgruppens vegne

Hans Fink

Oversigt over filosofikumrelaterede kurser ved universitetslovsinstitutionerne under Forskningsministeriet

Titel	Institution	Fakultet	Studium	Vægt ECTS	Obligatorisk	Eksamensform	Karaktersystem	Niveau
Almen filosofi	KU	TEOL	Teologi			Mundtl. Prøve		BA
Videnskabsteori	KU	SAMF	Antropologi		Ja			BA
Teorihistorie	KU	SAMF	Antropologi		Ja			BA
Filosofi	KU	SAMF	Antropologi		Nej			BA
Nyere antropologisk teori	KU	SAMF	Antropologi		Ja			Cand
Teori og metode	KU	SAMF	Sociologi	10	Ja	Opgave	13-skala	BA
Almen sociologi	KU	SAMF	Sociologi	28	Ja		13-skala	BA
Klassisk og nyere sociologisk teori	KU	SAMF	Sociologi	10		Mundtl. prøve	13-skala	BA
Metode A	KU	SAMF	Statskundskab	10				BA
Statskundskab med idéhistorie	KU	SAMF	Statskundskab	20				
Politisk teori og idéhistorie	KU	SAMF	Statskundskab	10				
Metode B	KU	SAMF	Statskundskab					BA
Metode C	KU	SAMF	Statskundskab					BA
Sociologi	KU	SAMF	Statskundskab					BA
International politik	KU	SAMF	Statskundskab					BA
Videnskabsteori	KU	SAMF	Økonomi		Ja			BA
Teorihistorie	KU	SAMF	Økonomi					BA
Humanioras idéhistorie	KU	HUM		10		Synopsis		Cand
Humanioras videnskabsteori	KU	HUM		10		Skriftl. 5t		BA
Projekt, anvendt videnskabsteori	KU	HUM		10		Skriftl. Hjemme		BA
Humanistisk videnskabsteori	KU	HUM	Dansk		Nej			BA
Inuit kultur og samfund	KU	HUM	Eskimologi		Ja			
Antropologi/Lingvistik	KU	HUM	Eskimologi		Ja			
Fra Platon til Nietzsche	KU	HUM	Filosofi	15	Nej		Bestået/ikke bestået	
Filosofiens historie: antikken indtil 1900	KU	HUM	Filosofi	30	Ja		13-skala	BA
Det 20. Århundredes filosofi	KU	HUM	Filosofi	15	Ja		Bestået/ikke bestået	BA
Tysk filosofi i det 20. Århundrede	KU	HUM	Filosofi		Nej			
Fransk filosofi i det 20. Århundrede	KU	HUM	Filosofi		Nej			
Analytisk sprogfilosofi	KU	HUM	Filosofi		Nej			
Humaniora og Europæisk kultur	KU	HUM	Filosofi		Nej			
The Humanities and European Culture	KU	HUM	Filosofi		Nej			
Teoretisk filosofi	KU	HUM	Filosofi	15	Ja		13-skala	BA
Videnskabsteori	KU	HUM	Filosofi		Nej			
Erkendelsesteori for viderekomne	KU	HUM	Filosofi	15	Ja		13-skala	BA
(Fagspecifikke kurser i videnskabsteori)	KU	HUM	Filosofi		Nej			
Metafysik for viderekomne	KU	HUM	Filosofi	15	Ja		13-skala	BA
Argumentationsteori	KU	HUM	Filosofi	15	Nej		Bestået/ikke bestået	

Oversigt over filosofikumrelaterede kurser ved universitetslovsinstitutionerne under Forskningsministeriet

Titel	Institution	Fakultet	Studium	Vægt ECTS	Obligatorisk	Eksamensform	Karaktersystem	Niveau
Logik	KU	HUM	Filosofi	15	Ja		Bestået/ikke bestået	BA
Videnskabsteori for viderekomne	KU	HUM	Filosofi	15	Ja		13-skala	BA
Kultur- og idéhistorie	KU	HUM	Fransk	15		Mundtl. Prøve	13-skala	BA
Introduktionskursus	KU	HUM	Græsk					BA
Introduktionskursus	KU	HUM	Latin					BA
Historieteori	KU	HUM	Historie	15				BA
Historisk metode	KU	HUM	Historie	15				
Introduktion til historien	KU	HUM	Historie	15				
Litteraturteori	KU	HUM	Litteraturvidenskab	15				BA
Kulturteori	KU	HUM	Moderne kultur	22				Cand
Den moderne kulturs historie	KU	HUM	Litteraturvidenskab		Nej			BA
Musikvidenskabelig teori og metode	KU	HUM	Musikvidenskab	7,5	Ja			Cand
Teknosofikum 1	KU	HUM	Hum. Informatik	15	Nej			
Teknosofikum 2	KU	HUM	Hum. Informatik	15	Nej			
Østeuropas historie og kultur	KU	HUM		7,5				BA
Biologisk videnskabsteori	KU	NAT	Biologi		Ja			BA
Mellem Naturvidenskab og humaniora - intro	KU	NAT	Idræt		Ja			BA
Erkendelsesteori for biologer	KU	NAT	Biologi		Nej			Cand
Videnskabskabsteori og metode I	KU	NAT	Idræt					Cand
Videnskabskabsteori og metode II	KU	NAT	Idræt					Cand
Analysens historie	KU	NAT	Matematik		Nej			Cand
Matematikkens historie	KU	NAT	Matematik		Nej			Cand
Videnskab og samfund	KU	NAT			Nej			Cand
Naturfilosofi	KU	NAT			Nej			
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	(Arkæologiske fag)	15	Ja	Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Dramaturgi	15	Ja	Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Etnografi	15	Ja	Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Filosofi	15	Ja	Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Fransk	15	Ja	Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Germanisk filologi	15	Ja	Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Idéhistorie	15	Ja	Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Informationsvid.	15	Ja	Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Italiensk	15	Ja	Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Oldtids- & Middelald	15	Ja	Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Klassisk filologi	15	Ja	Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Indisk	15	Ja	Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA

Oversigt over filosofikumrelaterede kurser ved universitetslovsinstitutionerne under Forskningsministeriet

Titel	Institution	Fakultet	Studium	Vægt ECTS	Obligatorisk	Eksamensform	Karaktersystem	Niveau
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Kunsthistorie	15 Ja		Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Lingvistik	15 Ja		Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Litteraturhistorie	15 Ja		Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Medievidenskab	15 Ja		Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Musikvidenskab	15 Ja		Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Nord. Sprog & Litt.	15 Ja		Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Slavisk	15 Ja		Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	Spansk, Bras./Portug.	15 Ja		Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Fælleshumanistisk videnskabsteori	AU	HUM	(Østasiatisk)	15 Ja		Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Videnskabsteori	AU	HUM	Engelsk filologi	15 Ja		Hjemmeopg.	bestået/ikke bestået	BA
Videnskabsteori	AU	HUM	Historie	15 Ja		Hjemmeopg.		BA
Medicinsk filosofi og videnskabsteori	AU	SUND	Medicin	15 Ja			bestået/ikke bestået	BA
Ret og samfund	AU	SAMF	Jura	15 Ja			bestået/ikke bestået	BA
Retshistorie, alm. retslære og retssociologi	AU	SAMF	Jura	15 Ja		Skriftlig, 5t	bestået/ikke bestået	BA
Politisk teori- og idéhistorie	AU	SAMF	Statskundskab	15 Ja		Ugeopgave	bestået/ikke bestået	BA
Videnskabsteori og approaches	AU	SAMF	Statskundskab	15 Ja		Skriftlig, 6t	13-skala	BA
Psykologiens filosofi	AU	SAMF	Psykologi	6 Ja		Skriftl. Hjemme	bestået/ikke bestået	BA
Almen filosofi	AU	TEOL	Teologi	12 Ja		Bunden mundtlig	13-skala	BA
Fagrelateret filosofi m. videnskabsteori	AU	TEOL	Religionsvidenskab	15 Ja		Bunden mundtlig	bestået/ikke bestået	BA
Naturvidenskaberne i perspektiv	AU	NAT		5 Nej		Aktiv deltagelse		BA
Aspekter af matematikkens hist. og fil.	AU	NAT		5 eller 10	Nej			BA
Videnskabsfilosofi	AU	NAT		5 Ja				BA
Teknologi og naturvidenskab	AU	NAT		5 eller 10	Nej			BA
Humanistisk og Samfundsvidenskabelig metode	SDU	Hum	Cand.negot	3 Ja		Skriftlig	13-skala	BA
Supplerende valgfrie kurser	SDU	Hum	Cand.negot	4 eller 5	Nej	Mundtlig/skriftlig	bestået/ikke bestået/ 1	Cand
Videnskabshistorie og -teori	SDU	Hum	Filosofi	6 Ja		Mundtlig	bestået/ikke bestået	BA
Naturfilosofi	SDU	Hum	Filosofi	6 Ja		Mundtlig/skriftlig	bestået/ikke bestået	BA
Hjernens filosofi	SDU	Hum	Filosofi	6 Nej		Mundtlig/skriftlig	bestået/ikke bestået	BA
Dydepsykologi	SDU	Hum	Filosofi	6 Nej		Mundtlig/skriftlig	bestået/ikke bestået	BA
Europæisk filosofi & Historiefilosofi	SDU	Hum	Filosofi	6 Nej		Mundtlig/skriftlig	bestået/ikke bestået	BA
Tekstanalyse A	SDU	Hum	Historie	9 Ja		Mundtlig/skriftlig	13-skala	BA
Tekstanalyse B	SDU	Hum	Litteraturvidenskab	12 Ja		Opgave	13-skala	BA
Æstetiske teoridannelser	SDU	Hum	Litteraturvidenskab	12 Ja		Opgave	13-skala	BA
Litteraturteoretisk seminar	SDU	Hum	Litteraturvidenskab	15 Ja		Mundtlig/opgave	13-skala	BA
Kultursemiotik	SDU	Hum	Litteraturvidenskab	Nej		Mundtlig/opgave		BA
Visuel semiotik	SDU	Hum	Semiotik	8 Ja		Mundtlig/opgave	13-skala	BA
	SDU	Hum	Semiotik	8 Ja		Mundtlig/opgave	13-skala	BA

Oversigt over filosofikumrelaterede kurser ved universitetslovsinstitutionerne under Forskningsministeriet

Titel	Institution	Fakultet	Studium	Vægt ECTS	Obligatorisk	Eksamensform	Karaktersystem	Niveau
Almen semiotik	SDU	Hum	Semiotik	8 Ja		Mundtlig/opgave	13-skala	BA
Sprog og kommunikation	SDU	Hum	Semiotik	7 Ja		Mundtlig/opgave	13-skala	BA
Litterær semiotik	SDU	Hum	Semiotik	8 Ja		Opgave	13-skala	BA
Frit emne	SDU	Hum	Semiotik	7 Ja		Mundtlig/opgave	bestået/ikke bestået	BA
Mellemøstestens teori/historie	SDU	Hum	Mellemøstestudier	6 Ja		Mundtlig/opgave	13-skala	BA
Humanistisk videnskabs teori	SDU	Hum	Nordisk	6 Nej		Skriftlig	bestået/ikke bestået	BA
Sprog- og litteratur teori	SDU	Hum	Dansk	15 Ja		Mundtlig	13-skala	BA
Fagrelateret videnskabs teori	SDU	Hum	Dansk	6 Ja		Mundtlig	bestået/ikke bestået	BA
Fagligt seminar	SDU	Hum	Dansk	18 Ja		Skriftlig	bestået/ikke bestået	BA
Forskningshistorie, teori og metode A	SDU	Hum	Religion	24 Ja		Mundtlig/skriftlig		BA
Forskningshistorie, teori og metode B	SDU	Hum	Religion	9 Ja		Opgave	bestået/ikke bestået	BA
Filosofi	SDU	Hum	Religion	9 Ja		Opgave	bestået/ikke bestået	BA
Didaktik	SDU	Hum	Religion	6 Ja		Mundtlig/opgave	13-skala	BA
Tværfag	SDU	Hum	Religion	6 Nej		Mundtlig/skriftlig	bestået/ikke bestået	BA
Matematikkens historie	SDU	Nat - Tek	Matematik	6 Ja		Mundtlig	13-skala	Cand
Videnskabs historie og -teori	SDU	Nat - Tek	Naturvidenskab	6 Nej		Afløsningsopgave	bestået/ikke bestået	Cand
Biologisk videnskabs historie	SDU	Nat - Tek	Biologi	3 Ja		Mundtlig	bestået/ikke bestået	BA
Politisk teori	SDU	Samf	Statskundskab	7,5 Ja		Skriftlig	13-skala	BA
Videnskabs teori	SDU	Samf	Statskundskab	6 Ja		Afløsningsopgave	13-skala	BA
Økonomisk historie	SDU	Samf	Økonomi	7,5 Ja		Mundtlig	bestået/ikke bestået	BA
Velfærdsøkonomi	SDU	Samf	Økonomi	9 Ja		Mundtlig	bestået/ikke bestået	BA
Videnskabs teori	SDU	Sund	Den Sundhedsfaglig	20 Ja		Opgave	13-skala	Cand
Etik	SDU	Sund	Den Sundhedsfaglige Supplerin	6 Ja		Opgave	13-skala	Cand
Studiestartsopgave	SDU	Sund	Medicin og biomeka	6 Ja		Opgave	13-skala	BA
Videnskabs teori	SDU	Sund	Medicin og biomeka	7,5 Ja		Opgave	13-skala	cand
For dybelsesopgave	SDU	Sund	Medicin	20 ja		Opgave	13-skala	cand
Videnskabs historie og -teori	SDU	Sund	Medicin og biomeka	3 Nej		Aktiv deltagelse	bestået/ikke bestået	cand
Litteratur for medicinere	SDU	Sund	Medicin og biomeka	3 Nej		Aktiv deltagelse	bestået/ikke bestået	cand.
Lægevidenskaben i det nazistiske Tyskland	SDU	Sund	Medicin og biomeka	3 Nej		Aktiv deltagelse	bestået/ikke bestået	cand.
Medicinens historie	SDU	Sund	Medicin og biomeka	3 Nej		Aktiv deltagelse	bestået/ikke bestået	cand.
Aspekter af matematikkens historie	AAU	TEK-NAT	Matematik	2		Mundtlig eval.		BA
Systemudviklingens filosofi	AAU	TEK-NAT	Datalogi			Essay + prøve	13-skala	BA
Kultur- og idéhistorie	AAU	HUM	(Fremmedsprog)	6		Skrift. Prøve		BA
Danskfagets hist., kritikhistorie og hum. Vid. teori	AAU	HUM	Dansk	3		Skrift. Prøve		BA
Sprogfilosofi	AAU	HUM	Dansk					BA
Videnskabs teori 1	AAU	HUM	Musik	3		Skrift. Prøve		BA

Oversigt over filosofikumrelaterede kurser ved universitetslovsinstitutionerne under Forskningsministeriet

Titel	Institution	Fakultet	Studium	Vægt ECTS	Obligatorisk	Eksamensform	Karaktersystem	Niveau
Videnskabsteori 2	AAU	HUM	Musik	6		Skrift. Prøve		BA
Videnskabsteori	AAU	HUM	Musikterapi	12		Rapport		BA
Videnskabsteori	AAU	HUM	Humanistisk datalogi	3		Skrift. Prøve		BA
Videnskabsteori	AAU	HUM	Kommunikation	3		Skrift. Prøve		BA
Videnskabsteori	AAU	HUM	Multimedier	3		Skrift. Prøve		BA
Psykologiens historie og retninger	AAU	HUM	Psykologi	6		Skrift. Prøve		BA
Samfundsvidenskabeligt filosofikum	AAU	SAMF		5	Ja	Rapport	13-skala	BA
Filosofi og videnskabsteori	RUC		Hum. Bas.		Ja	Projekt		BA
(obl. grundkurser)	RUC		Hum. Bas.		Ja			BA
Videnskabsteori	RUC		Sam. Bas.		Nej			BA
Filosofi og videnskabsteori	RUC		Sam. Bas.		Nej			BA
Naturvidenskabelig teori og metode	RUC		Nat. Bas.		Ja	Projekt		BA
Naturvidenskabernes vid.teori og -historie	RUC		Nat. Bas.		Nej			BA
Ingeniørarbejde og teknologiforståelse	DTU			5	Ja			BA
Filosofisk etik	DTU			5	Nej			
Methodology and Phil. of Engineering Science	DTU				Nej			Ph.d./Cand
Metode og projektarbejde	KVL					Projekt	bestået/ikke bestået	BA
Videnskabsteori A	KVL			6		Skriftlig prøve	bestået/ikke bestået	BA/Cand
Videnskabsteori B	KVL			6	Nej	Projekt	bestået/ikke bestået	BA/Cand
Videnskaben om den humane ernæring	KVL		Human ernæring	6	Ja			Cand
Adfærdsvidenskabelig metode	HHÅ	Erhv.Øk.	Cand. Merc.	10	Ja			Cand
Kvantitative økonomiske metoder	HHÅ	Erhv.Øk.	Cand. Merc.	10	Ja			Cand
Produktionssystemer og omkostningsstruktur	HHÅ	Erhv.Øk.	Cand. Merc.	10	Ja			Cand
International corporate finance	HHÅ	Erhv.Øk.	Cand. Merc.	10	Ja			Cand
Økonomisk fundament for Finansiering	HHÅ	Erhv.Øk.	Cand. Merc.	10	Ja			Cand
Virksomhedsteori og Industriøkonomi	HHÅ	Erhv.Øk.	Cand. Merc.	10	Ja			Cand
Virksomhedens internationalisering	HHÅ	Erhv.Øk.	Cand. Merc.	10	Ja			Cand
Advanced Marketing	HHÅ	Erhv.Øk.	Cand. Merc.	10	Ja			Cand
International Business Strategies	HHÅ	Erhv.Øk.	Cand. Merc.	10	Ja			Cand
Methodology for creating intl. business knowledge	HHÅ	Erhv.Øk.	Cand. Merc.	10	Ja			Cand
Corporate Finance	HHÅ	Erhv.Øk.	Cand. Merc.	10	Ja			Cand
Quantitative Methods in Finance	HHÅ	Erhv.Øk.	Cand. Merc.	10	Ja			Cand
Organisationsteori og psykologi	HHÅ	Erhv.Øk.	Cand. Merc.	10	Ja			Cand

Oversigt over filosofikumrelaterede kurser ved universitetslovsinstitutionerne under Forskningsministeriet

Titel	Institution	Fakultet	Studium	Vægt ECTS	Obligatorisk	Eksamensform	Karaktersystem	Niveau
Juridisk/Økonomisk metode	HHÅ	Erhv.Øk.	Cand. Merc.	10	Ja			Cand
Informationsmodellering	HHÅ	Erhv.Øk.	Cand. Merc.	10	Ja			Cand
Erhvervsøkonomisk metode	HHÅ	Erhv.Øk.	HA	7	Ja			BA
Erhvervsøkonomisk metode	HHÅ	Erhv.Øk.	HD	7	Ja			Cand
Almensproglig viden og metode	HHÅ	Erhv.Spr.	Cand. Ling. Merc.	10				Cand
Fagsproglig viden og metode	HHÅ	Erhv.Spr.	Cand. Ling. Merc.	10				Cand
Fællespropædeutikum	HHÅ	Erhv.Spr.	HA					BA
Kursus i videnskabsteori	HHK		Cand. merc. Dat.					BA
Kursus i videnskabsteori	HHK		Cand. merc. Mat.		Nej			BA
Videnskabsteori	HHK		Cand. merc. Jur.		Ja			Cand.
Filosofiens og økonomiens teorihistorie	HHK		Cand. merc. Fil.					BA
Rationalitet (temablok)	HHK		Cand. merc. Fil.					BA
Viden (temablok)	HHK		Cand. merc. Fil.					BA
Sprog og ledelsesfilosofi (temablok)	HHK		Cand. merc. Fil.					BA
Værddi (temablok)	HHK		Cand. merc. Fil.					BA
Organisering og samfund	HHK		Cand. merc. Fil.					BA
Farmaciens videnskabsfilosofi og etik	DFH			2,5	Nej			
Faglig formidling og metode i samfunsfarmaci	DFH			4	Ja	Skrift. Prøve	bestået/ikke bestået	BA
Metoder i samfundsfarmaceutisk forskning	DFH			5	Nej	Rapport	bestået/ikke bestået	BA

Bilag B

Vedr. indførelse af filosofikum på de lange videregående uddannelser (henvendelse fra undervisningsminister Margrethe Vestager omdelt i januar 2001)

Uddannelsesudvalget
(Alm. del - bilag 140)
videregående uddannelse
(Offentligt)

8. januar 2001

Til orientering for udvalget kan jeg oplyse, at jeg den 28. november 2000 havde et møde med Rektorkollegiet om indførelse af filosofikum på de lange videregående uddannelser.

Vi var enige om, at rapporten, som den af Rektorkollegiet nedsatte ad hoc arbejdsgruppe netop har udarbejdet, og som jeg tidligere har fremsendt til udvalget, er et godt udgangspunkt for det videre arbejde.

Indførelse af studieelementet filosofikum forudsætter ændringer af de enkelte studieordninger. Der forestår et stort arbejde hermed, samtidig med at der på en række uddannelser tillige skal udvikles helt nye studieelementer. Derfor ser rektorerne gerne, at de får en lidt længere tidshorison end 1 år til dette arbejde.

Om principperne for indførelse af det nye studieelement henviser jeg til vedlagte papir.

Det er min vurdering, at der - bortset fra tidshorisonen - ikke er uoverensstemmelse mellem ovenstående og de tanker, som udvalget i sin Beretning af 30. maj 2000 over Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af filosofikum på de lange videregående uddannelser (B106) har tilkendegivet.

Beretningen kan dog læses som et påbud til universiteterne om at indføre studieelementet filosofikum. Et sådant påbud ville imidlertid kræve en ændring af universitetsloven, idet kompetencen til at beslutte, hvilke studieelementer der indgår i de enkelte uddannelser/fag i dag tilkommer fakultetsrådene efter forslag fra de respektive studienævn.

Da jeg ingen aktuelle planer har om at ændre universitetsloven, har jeg i stedet indgået aftale med Rektorkollegiet om, at det opfordrer universiteterne til at indføre studieelementet i alle eksisterende uddannelser efter de beskrevne principper. Ligeledes er jeg nået til forståelse med Rektorkollegiet om, at vi efter 3 år gør status over arbejdet.

Hvis der på uddannelser viser sig at være uvilje mod at indføre det nye studieelement, går jeg ud fra, at de studerende via deres repræsentanter i såvel studienævn som fakultetsråd vil presse på for at få elementet indført.

1. Formålet med studieelementet er, at de studerende får lejlighed til at kvalificere deres faglige specialisering ved at se den i et større, alment perspektiv.
2. Studienævnet for den enkelte uddannelse får ansvaret for udviklingen af den bedst egnede filosofikummodel for det pågældende fags studerende.
3. Undervisningen skal være forskningsbaseret, og den skal baseres i uddannelsens/fagets forskning.
4. Indholdet af studieelementet må svare til formålet, dvs. forbinde faglige spørgsmål med interessante og relevante spørgsmål af mere almen art.
5. Navnet på studieelementet er fagets videnskabsteori.
6. Placeres på bacheloruddannelsen normalt efter 1. studieår.
7. Omfanget af studieelementet er normalt minimum 1/8 årsværk.
8. Studieelementet afsluttes med eksamen, og som udgangspunkt med ekstern censur, men eksamensformen er i øvrigt studienævnets afgørelse.
9. Studieelementet indføres i de respektive uddannelser, således at det hører til det normale studieforløb.
10. Der arbejdes på at indføre studieelementet i alle universitetsuddannelser, dvs. at det søges indarbejdet i de enkelte uddannelsers studieordninger inden for en 3-årig periode. Det betyder, at studieelementet forventes at indgå i alle universitetsuddannelser senest fra 1. september 2004.

Kortlægning af implementering af Fagets videnskabsteori

© 2018 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7182-137-6

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk